

Årsrapport 2016

Hadeland Gjensidige Brannkasse

BT.Stokke

Innhold

3	Hovedposter i årets regnskap
5	Nøkkeltall
9	Tillitsvalgte 2017
10	Årsberetning
13	Årsregnskap 2016
17	Noter til årsregnskap
57	Kontrollkomiteens uttalelse for 2016
58	Revisjonsberetning for 2016

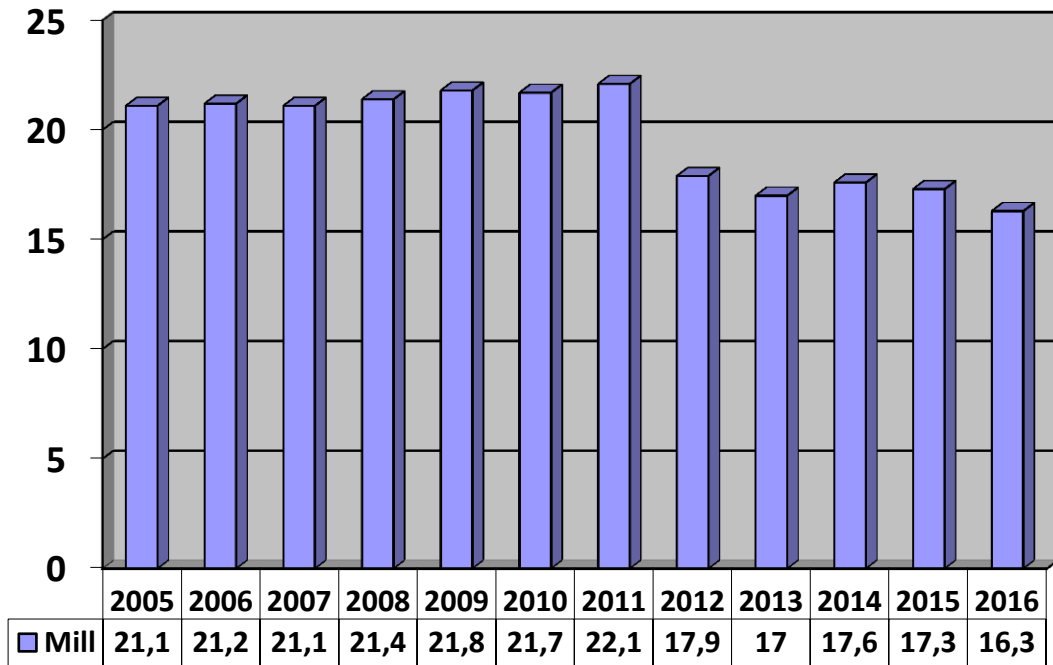

HOVEDPOSTER I ÅRETS REGNSKAP		
RESULTATREGNSKAP		
		Omarbeidet
TEKNISK REGNSKAP FOR SKADEFORSIKRING	2016	2015
Forfalt premie for egen regning	16 016 329	18 179 152
Premieinntekt for egen regning	16 349 591	17 284 259
Erstatningskostnader for egen regning	-7 057 680	-5 625 545
Andre forsikringsrelaterte inntekter	10 741 350	10 585 102
Forsikringsrelaterte driftskostander	-3 818 986	-7 988 166
Andre forsikringsrelaterte driftskostnader	-5 694 336	-9 153 195
Resultat av teknisk regnskap for skadeforsikring	10 519 939	5 102 456
Inntekter fra investeringer	8 384 631	9 399 827
Resultat av ikke teknisk regnskap	8 384 631	9 399 827
Skattekostnad	-3 693 167	-2 429 514
Andre resultatkomponenter	-147 611	524 896
Totalresultat	15 063 792	12 597 664
<i>Disponeringer</i>		
Endring i avsetning til naturskadefond	494 517	-1 290 851
Endring i avsetning til garantiordning	211 111	-35 640
Avsatt til utbytte	2 693 468	2 633 922
Aktuarielle gev./tap på pensjon	-147 611	524 896
Overført til annen opptjent egenkapital	9 812 307	8 765 337
Overført til egenkapitalfond	0	2 000 000
Avsetning utdeling fra Brannkassefond	2 000 000	0
Overført til utbyttefond	0	0
Sum dispone ringer	15 063 792	12 597 664

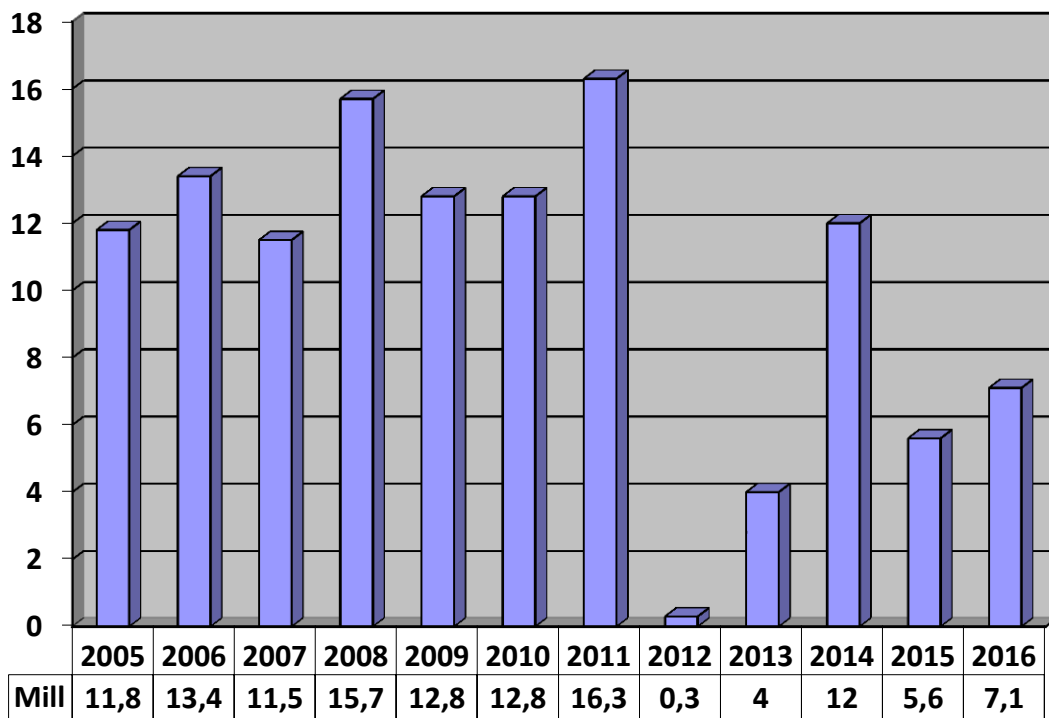
BALANSE		
	2016	2015
EIENDELER		
Finansielle eiendeler	187 378 060	177 825 547
Gjenforsikringsandel av brutto erstatningsavsetning	3 259 018	6 424 846
Fordringer	2 202 000	4 171 830
Andre eiendeler	11 126 467	6 981 285
Forskuddsbet.kostnader og opptj.ikke mottatte inntekter	0	0
Sum eiendeler	203 965 545	195 403 509
EGENKAPITAL OG GJELD		
Egenkapital	167 931 282	159 463 188
Forsikringstekniske avsetninger	19 283 898	20 360 732
Avsetninger for forpliktelser	6 253 846	6 672 180
Forpliktelser	9 821 346	8 211 522
Påløpte kostnader og mottatte,ikke opptj.inntekter	675 173	695 888
Sum egenkapital og forpliktelser	203 965 545	195 403 509

N Ø K K E L T A L L

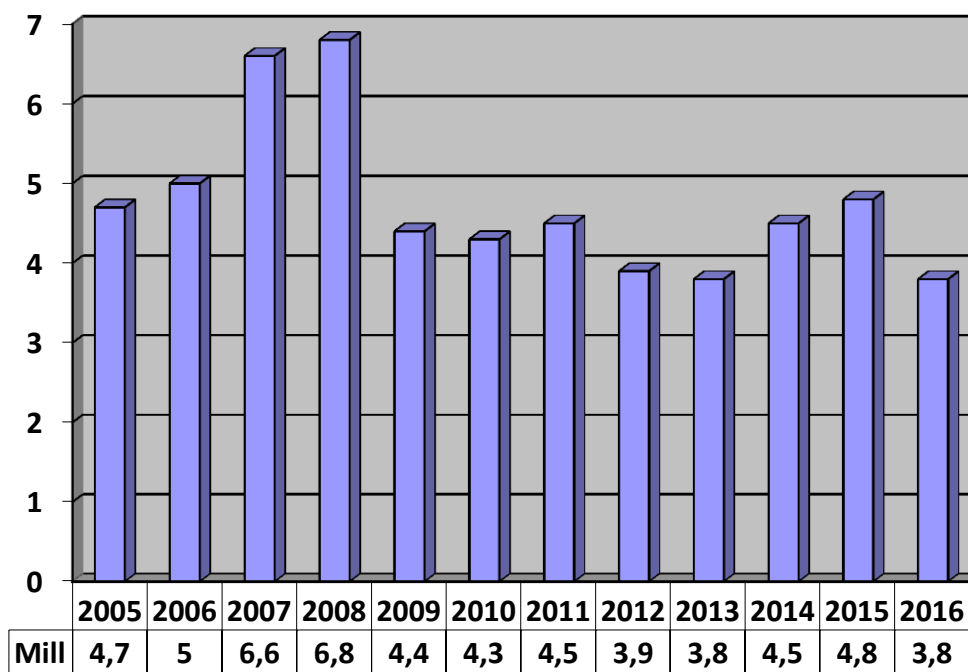
Premieinntekt

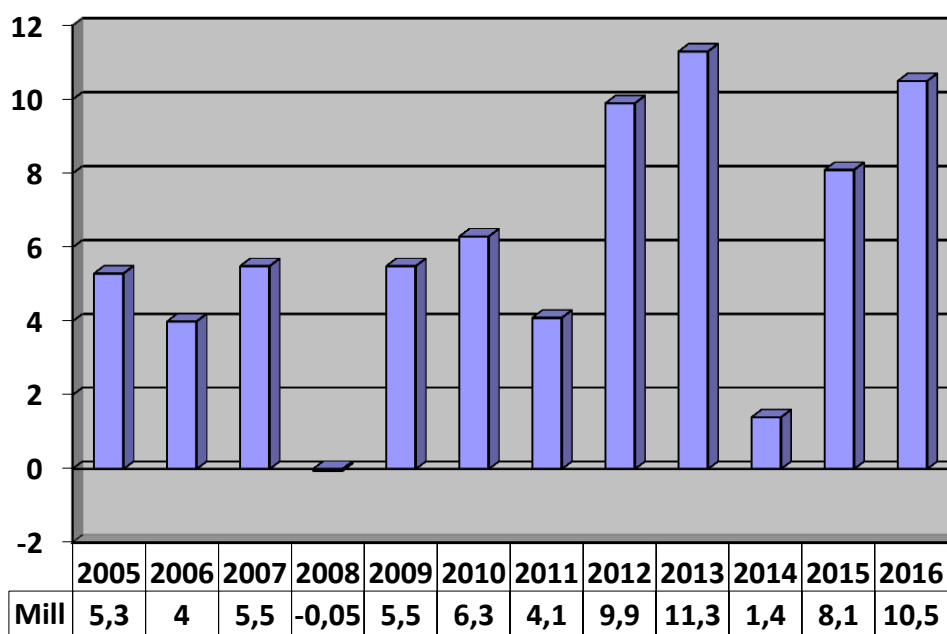
Erstatninger

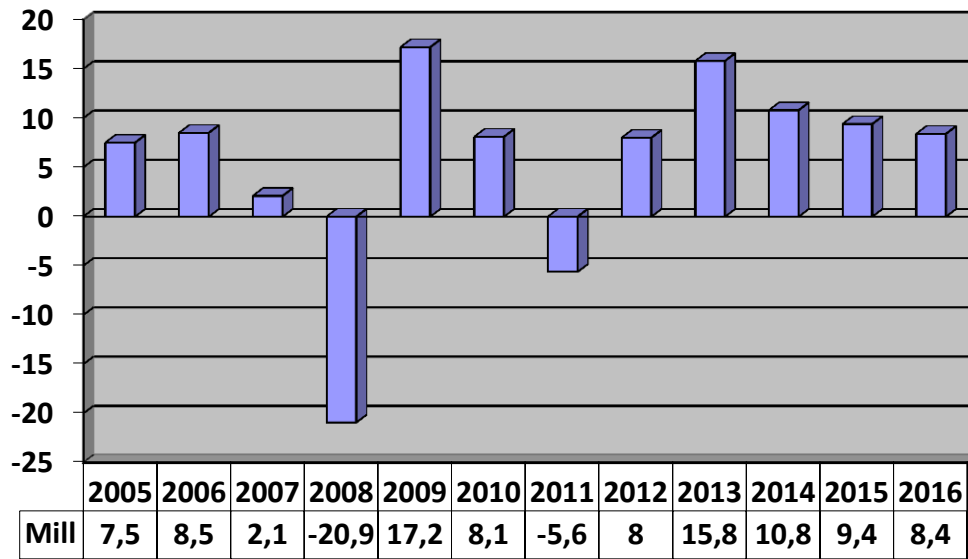
Driftskostnader

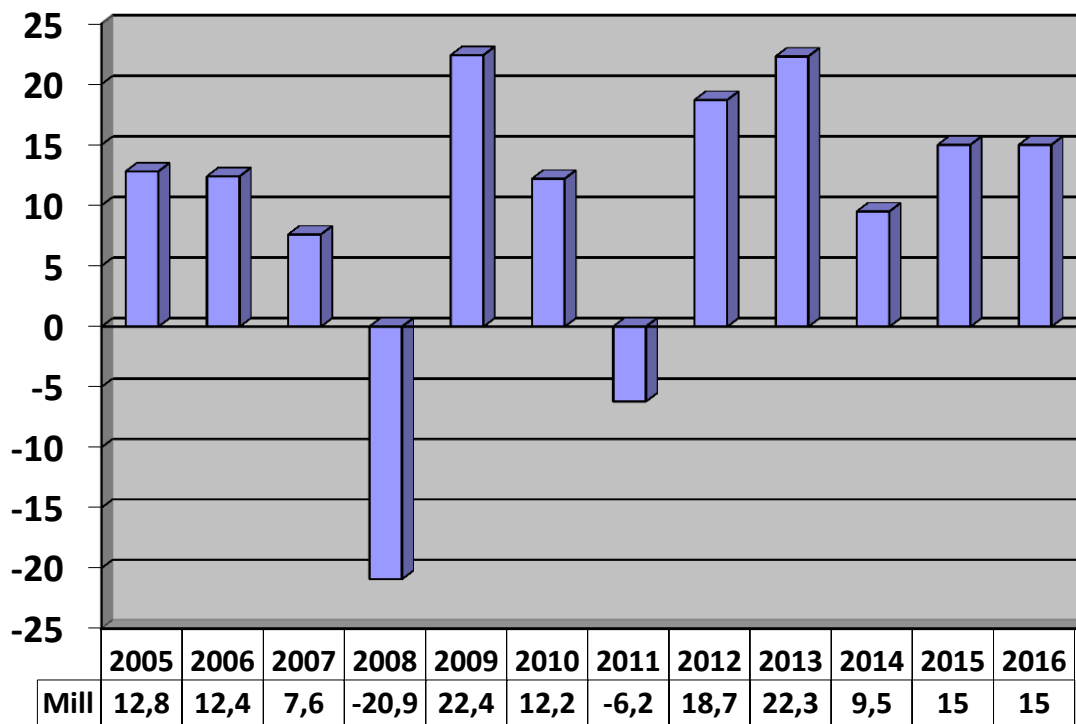
Teknisk regnskap

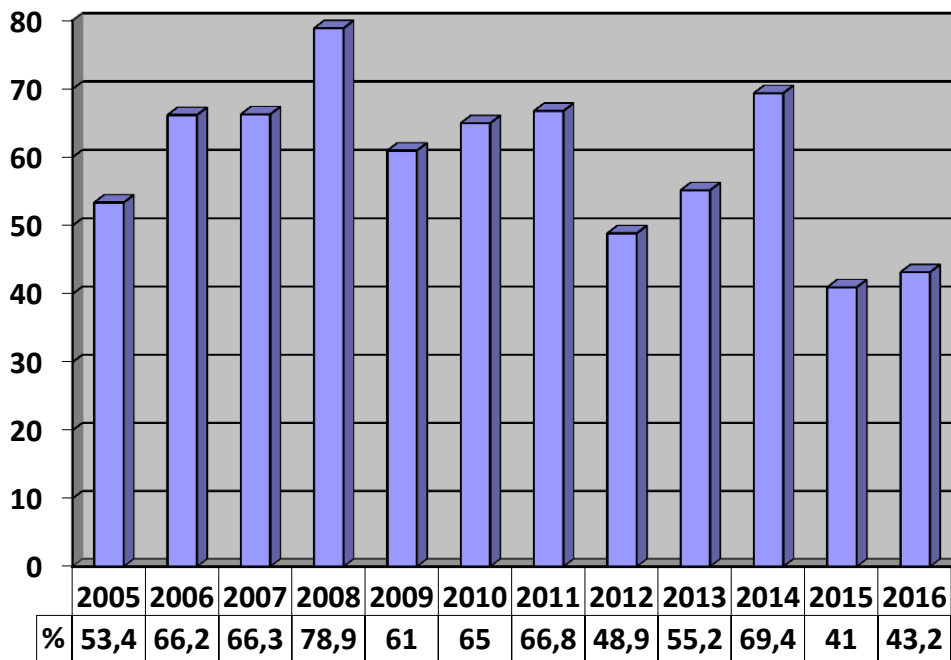
Ikke teknisk regnskap

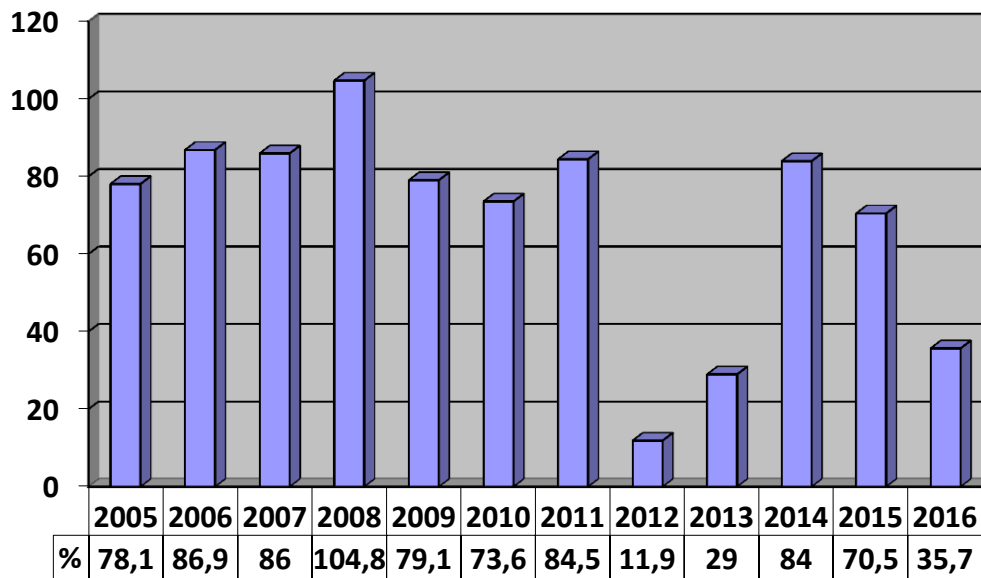
Resultat

Skadeprocent totalt HGB

Combined ratio

Tillitsvalgte i Hadeland Gjensidige Brannkasse 2017

Generalforsamlingen etter elektronisk valg januar 2017

	<i>På valg</i>	<i>Varamedlemmer</i>	<i>På valg</i>
Gran			
Kari Ballangrud	2019	1. Laila Prytz	2018
Erling Lynne	2019	2. Marit Nordstoga	2018
Knut Magnus Lund	2019	3. Bjørg Kværn	2018
Gunnar Gisleberg	2019	4. Øyvind Otto Løvaas	2018
Kari Marie Engnes	2021 Styremedlem	5. Mai Helen Haugan	2018
Marit Staxrud Olerud	2021	6. Leif Gunnar Oskarsson	2018
Jane Johnsen	2021		
Gudbrand Tingelstad	2021		
Lunner			
Trygve Brandrud	2019		
Hilde Roen Munkelien	2019 Møteleder		
Berit Sunnset	2019 Styremedlem		
Sigrid Helene Hammer	2019		
Johnny Gangsø	2021		
Trond Myrvang	2021		
Martine Sønsteby	2021		
Jevnaker			
Henrik Brørby	2019		
Helge Brørby	2021		
Hans Gustav Borch	2021		

Velges i Generalforsamling 4. mai 2017

STYRET

	<i>På valg</i>	<i>Varamedlemmer</i>	<i>På valg</i>
Kari Marie Engnæs	2018	1. Christer Løvaas	2017
Berit Oline Sunnset	2017	2. Stine Lunde Lynne	2017
Jostein Bjørge	2017 Leder		
Dagfinn Edvardsen	2017 Nestleder		
Inger Knoph Tingelstad(ans.rep)	2018	Knut Magnus Lund	2017

VALGKOMITÈ

	<i>På valg</i>	<i>Varamedlemmer</i>	<i>På valg</i>
Ole Molden	2017	Kjersti Andresen	2017
Grete Kristina Haakenstad	2018	Vigdis Braastad	2017
Iver Stastad	2019	Anders Bratvold	2017

STYRETS ÅRSBERETNING FOR 2016

VIRKSOMHETENS ART OG HVOR DEN DRIVES

Hadeland Gjensidige Brannkasse (HGB), hadde i 2016 sitt 162. driftsår. HGB er et gjensidig lokalt forsikringsselskap med konsesjon for brann og natur i kommunene Jevnaker, Lunner og Gran. Selskapet er eid og styrt av medlemmene. Medlem er enhver som er direkte forsikringstaker i selskapet eller har forsikringsprodukter i Gjensidige Forsikring ASA via HGB. HGB har samarbeidsavtale med Gjensidige Forsikring ASA og representerer Gjensidige Forsikring ASA sine produkter på Hadeland. HGB har i tillegg distribusjonsavtale med Gjensidige Forsikring ASA sitt datterselskap Gjensidige Bank.

HGB har en egen reassuranseavtale, for tiden med Gjensidige Forsikring ASA. Reassuranseavtalen er en såkalt excess-loss kontrakt hvor HGB belastes for skader opp til (egen valgt) skadegrense for tiden kr.1.750.000.-.

Det er i dag 15 brannkasser som har identiske samarbeidsavtaler med Gjensidige Forsikring ASA. Brannkassene har organisert seg på strategisk og operativt nivå for å forenkle samarbeidet med Gjensidige Forsikring ASA. Brannkassenes styreledere og daglige ledere deltar på omgang i diverse utvalg for å dekke de ulike rollene i samarbeidet.

FORTSATT DRIFT

Forutsetningen om fortsatt drift er til stede, og årsregnskapet for 2016 er satt opp under denne forutsetning.

ARBEIDSMILJØET

Det gjennomføres årlige arbeidsmiljøundersøkelser som viser at arbeidsmiljøet er tilfredsstillende. I henhold til gjeldende lover og forskrifter fører selskapet oversikt over totalt sykefravær blant selskapets ansatte. I 2016 har det totale sykefraværet vært på 8,4 % mot 11 % i 2015. To langtidssykemeldinger i første halvdel av året førte til høyt fravær. Egenmeldt sykefravær utgjør 0,83 %.

Det har ikke vært ulykker eller uhell knyttet til selskapets virksomhet.

LIKESTILLING

Selskapet ønsker et balansert forhold mellom menn og kvinner. De 11 ansatte, herav 6 kvinner og 5 menn, har utført til sammen 10,2 årsverk.

Bedriftens styre har hatt 5 medlemmer, hvorav tre kvinner.

FORSKNING OG UTVIKLING

Alle medarbeidere oppmuntres til å melde inn forslag til produktforbedringer og konseptforbedringer til Gjensidige. Vi har flere eksempler på at disse innspillene er blitt benyttet. Alle medarbeidere inviteres til å delta aktivt for et godt arbeidsmiljø og gode rutiner i det daglige arbeidet.

YTRE MILJØ

Vi forurenses i svært liten grad det ytre miljø.

FINANSIELLE RISIKOER

Hadeland Gjensidige Brannkasse har plassert midler i forskjellige typer fond samt noen enkeltplasseringer i eiendommer. Styret har vedtatt og fulgt opp retningslinjer for kapitalforvaltningen og investeringsstrategien. Midlene plasseres for avkastning på lang sikt og i tråd med kapitalforvaltningsforskriften fastsatt av Finansdepartementet. Administrerende direktør har i tråd med fastsatte retningslinjer og i nært samarbeid med ekstern ekspertise forvaltet midlene. De finansielle risikoene er også grundig gjennomgått i ORSA rapport for 2013, 2014 og 2015.

RESULTAT, INVESTERINGER, FINANSIERING OG LIKVIDITET

Opptjent bruttopremie endte på 21,7 mill. kroner i 2016 mot kr 21, mill. kroner i 2015. Resultat av teknisk regnskap for skadeforsikring viser et overskudd på 10,5 mill. kroner i 2016 mot kr. 5,1 mill. kroner i 2015. Erstatningskostnadene ble på 7,1 mill. i 2016 mot 5,6 mill. i 2015.

Resultat av ikke-teknisk regnskap viser et overskudd på 8,4 mill. kroner i 2016 mot 9,4 mill. kroner i 2015.

Styret har fulgt opp inntekts- og kostnadsutviklingen gjennom året.

Av totalkapitalen på 204 mill. kroner utgjør egenkapitalen 167,9 mill. kroner (83 %). Selskapets finansielle stilling og likviditet er svært god.

Styret kjenner ellers ikke til forhold som er av viktighet for å bedømme brannkassens stilling og resultat som ikke framgår av årsregnskapet. Styret mener at årsregnskapet gir et rettvise bilde av Hadeland Gjensidige Brannkasse sine eiendeler og gjeld, finansielle stilling og resultat.

BRANNKASSEFONDET:

Brannkasseseffondet ble etablert i 2014 og hadde sin første søknadsperiode og tildeling i 2015. Det kom inn 60 søknader hvor 34 ble godkjent med til sammen 3 mill. i utbetalte gaver. Brannkasseseffondet fikk stor og positiv oppmerksomhet. I 2016 fikk brannkasseseffondet 60 søknader hvorav 33 fikk tildelt midler fra potten som var på 2 mill. Årets tildelingsarrangement ble gjennomført 5. juni på Halvdanshaugen.

UTSIKTER FREMOVER

Inntjeningsforventningen innen forsikring er nøkternt optimistisk. Det er grunn til å anta at rentenivå vil holde seg lavt og at avkastning på investert kapital vil ligge lavt, i et historisk perspektiv, også det kommende året.

Hadeland Gjensidige Brannkasse står sterkt rustet i konkurransen. Hovedårsaken til dette er selskapets solide økonomi, sterke merkenavn og ikke minst de ansattes kompetanse. Markedstrender og nye måter å distribuere finansielle tjenester på vil stille økte krav til fleksibilitet og omstillingsevne.

Disponering av årets resultat

Årets overskudd utgjør kr 15 063 792.

Styret foreslår at årets overskudd disponeres slik:

<u>Totalresultat</u>	<u>15 063 792</u>
Anvendelse aktuariell gevinst	147 611
Endring i avsetning til garantiordningen	-211 111
Endring i avsetning til naturskadefond	-494 517
Avsetning kundeutbytte	-2 693 468
Avsetning utdeling fra Brannkassefondet	-2 000 000
Til egenkapitalfond	-9 812 307
<hr/> Sum disponeringer	<hr/> -15 063 792

Gran 31. desember 2016
24. mars 2017

Dagfinn Edvardsen

Kari Marie Engnæs

Inger Knoph Tingelstad

Berit Oline Sunnset

Jostein Bjørge
Styrets leder

Jakob Ruud
Adm. dir.

Resultatregnskap**Hadeland Gjensidige Brannkasse****TEKNISK REGNSKAP FOR SKADEFORSIKRING**

	Noter	4. kv. 2016	4. kv. 2015	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Premieinntekter					
Opptjente bruttopremier		5.421.554	5.616.287	21.733.041	21.111.176
Gjenforsikringsandel av opptjente bruttopremier		-1.348.816	-1.025.034	-5.383.450	-3.826.917
Sum premieinntekt for egen regning	4	4.072.738	4.591.253	16.349.591	17.284.259
Andre forsikringsrelaterte inntekter	5	2.442.598	2.152.149	10.741.350	10.585.102
Erstatningskostnader					
Brutto erstatningskostnader		-56.953	-1.717.048	-9.817.612	-9.118.367
Gjenforsikringsandel av brutto erstatningskostnader		805.344	615.821	2.759.932	3.492.822
Sum erstatningskostnader for egen regning	4	748.391	-1.101.227	-7.057.680	-5.625.545
Premierabatter og andre gevinstavtaler					
Forsikringsrelaterte driftskostnader					
Salgskostnader		-3.324.729	-5.795.935	-3.324.729	-5.798.989
Forsikringsrelaterte adm. kostnader inkl. provisjon mottatt gjenforsikring		3.595.824	1.644.775	-494.258	-2.189.178
Mottatte provisjoner for avgitt gjenforsikring					
Sum forsikringsrelaterte driftskostnader	14	271.096	-4.151.160	-3.818.986	-7.988.166
Andre forsikringsrelaterte driftskostnader	15	527.866	-2.439.315	-5.694.336	-9.153.195
Resultat av teknisk regnskap		8.062.688	-948.300	10.519.939	5.102.456
IKKE-TEKNISK REGNSKAP					
Netto inntekter fra investeringer					
Inntekter fra investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper					
Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler		1.719.757	835.060	3.271.857	2.477.476
Netto driftsinntekt fra eiendom		86.252	125.432	398.321	434.561
Verdiendringer på investeringer		4.012.501	5.932.843	2.347.443	4.996.341
Realisert gevinst og tap på investeringer		26.268	-1.157.013	2.801.549	2.035.788
Administrasjonskostnader knyttet til investeringer, herunder rentekostnader		-20.055	-195.509	-505.214	-632.256
Sum netto inntekter fra investeringer		5.824.722	5.540.813	8.313.957	9.311.911
Andre inntekter		22.445	20.883	70.674	87.917
Andre kostnader					
Resultat av ikke-teknisk regnskap		5.847.167	5.561.696	8.384.631	9.399.827
Periodens resultat før skattekostnad		13.909.856	4.613.396	18.904.570	14.502.283
Skattekostnad	13	-2.306.876	-341.788	-3.693.167	-2.429.514
Resultat før andre resultatkomponenter		11.602.980	4.271.608	15.211.403	12.072.768
Andre resultatkomponenter					
Poster som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet					
Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel		-196.816	699.861	-196.816	699.861
Skatt på poster som ikke kan reklassifiseres til resultatet		49.205	-174.965	49.205	-174.965
Sum poster som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet					
TOTALRESULTAT		11.455.369	4.796.504	15.063.792	12.597.664

Balanse

Hadeland Gjensidige Brannkasse

	Noter	31.12.2016	31.12.2015
EIENDELER			
Immatrielle eiendeler			
Andre immaterielle eiendeler			
Sum immaterielle eiendeler		0	0
Investeringer			
Bygninger og andre faste eiendommer			
Investeringseiendom			
Eierbenyttet eiendom	6	2.256.517	2.263.454
Aksjer og andeler i tilknyttede foretak			
Aksjer og andeler i datterselskap			
Aksjer og andeler i tilknyttede selskap			
Fordringer på og verdipapirer utstedt av datterselskap og tilknyttet selskap			
Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost			
Utlån og fordringer	7, 8	7.000.000	7.000.000
Andre finansielle eiendeler			
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi			
Aksjer og andeler	10	106.711.354	91.731.040
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	7	70.203.376	76.092.912
Utlån og fordringer	7	1.206.814	738.142
Gjenforsikringsdepoter			
Sum investeringer		187.378.060	177.825.548
Gjenforsikringsandel av forsikringstekniske bruttoavsetn i skadefors.			
Gj.f.andel-ikke opptj. brto.premie			
Gj.f.andel-brto erstatn. Avsetning		3.259.018	6.424.846
Sum gj.f.andel avforsikringstekniske bruttoavsetninger		3.259.018	6.424.846
Fordringer			
Fordringer i forbindelse med gjenforsikring			
Andre fordringer	7	2.202.000	4.171.830
Sum fordringer		2.202.000	4.171.830
Andre eiendeler			
Anlegg og utstyr	6	549.140	698.337
Kasse, bank	9, 19	5.736.817	3.353.353
Eiendeler ved skatt	13	342.824	1.337.809
Pensjonsmidler	11	4.497.686	1.591.786
Andre eiendeler			
Sum andre eiendeler		11.126.467	6.981.285
Andre forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter			
SUM EIENDELER		203.965.545	195.403.509

EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER

Opptjent egenkapital

Fond mv.			
Fond for urealiserte gevinster			
Avsetning til naturskadefond		21.862.292	21.367.775
Avsetning til garantiordningen		826.444	615.333
Annen opptjent egenkapital		110.667.775	101.003.079
Andre fond		34.574.770	36.477.000
Sum opptjent egenkapital		167.931.282	159.463.188
Sum egenkapital	1	167.931.282	159.463.188

Evigvarende ansvarlig lånekapital

Forsikringsforpliktelser brutto

Avsetning for ikke opptjent bruttopremie		10.022.245	10.355.507
Brutto erstatningsavsetning		9.261.653	10.005.225
Sum forsikringsforpliktelser brutto	7	19.283.898	20.360.732

Avsetninger for forpliktelser

Pensjonsforpliktelser	11	359.417	508.062
Forpliktelser ved skatt			
Forpliktelser ved periodeskatt	13	2605929	2.875.618
Forpliktelser ved utsatt skatt	13	3.288.500	3.288.500
Andre avsetninger for forpliktelser			
Sum avsetninger for forpliktelser		6.253.846	6.672.180

Forpliktelser

Forpliktelser i forbindelse med gjenforsikring			
Forpliktelser til kredittinstitusjoner			
Avsatt ikke betalt utbytte		2646030	2.642.907
Andre forpliktelser		7.175.316	5.568.615
Sum forpliktelser		9.821.346	8.211.522

Andre påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter	7	675.174	695.888
--	---	---------	---------

SUM EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER		203.965.545	195.403.509
---	--	--------------------	--------------------

Den tidligere sikkerhetsavsetningen er reklassifisert fra forpliktelser til egenkapital. Det er innregnet avsetning for utsatt skatt på reklassifisert beløp. Dette skyldes endringer i regelverket. Disse endringene ble iverksatt fra 1. januar 2016 og sammenligningstallene er derfor endret tilsvarende. Diskontering av reserver og innføring av risikomarginen ventes å bli implementert i regnskapet på et senere tidspunkt i forbindelse med innføring av IFRS 17 Forsikringskontrakter.

Gran 31. desember 2016
24. mars 2017

Dagfinn Edvardsen

Kari Marie Engnæs

Inger Knoph Tingelstad

Berit Oline Sunnset

Jostein Bjørge
Styrets leder

Jakob Ruud
Adm. dir.

Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter	2016	2015
Innbetalte premier direkte forsikring	21.399.779	22.006.069
Utbetalte gjenforsikringspremier	(5.383.450)	(3.826.917)
Utbetalte erstatninger og forsikringsytelser dir.forsikring	(10.561.184)	(17.755.024)
Innbetalte gjenforsikringsoppgjør for erstatninger og forsikringsytelser	5.925.760	5.047.190
Avvikling av reassuranseringen	-	-
Betalte driftskostnader	(2.849.289)	(9.665.784)
Netto finansinntekter	3.043.023	2.284.254
Betalte skatter	(2.918.665)	(966.882)
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	8.655.974	(2.877.094)
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter:		
Netto kontantstrøm lån til kunder mv.	78	(9.707)
Netto kontantstrøm av aksjer og andeler i andre selskaper	(10.525.083)	8.377.565
Netto kontantstrøm av obligasjoner	6.583.298	(17.232.185)
Netto kontantstrøm av sertifikater	-	-
Netto kontantstrøm av eiendom	405.258	441.498
Netto kontantstrøm av andre verdipapirer med kort løpetid	-	-
Netto kontantstrøm andre kredittinstitusjoner	-	-
Netto kontantstrøm av driftsmidler mv	-	(44.808)
Netto kontantstrøm andre finansielle eiendeler	-	-
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	(3.536.449)	(8.467.638)
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter:		
Utbetalinger i.f.m. skadef.byggende fond/andre fond	(2.267.390)	-
Utbetalinger i.f.m. skadeforsikr.selskapenes garantiordning	-	-
Innbetalinger i.f.m. Skadeforsikr.selskapenes garantiordning	-	-
Netto kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter	(2.267.390)	-
Netto kontantstrøm for perioden	2.852.135	(11.344.732)
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	2.852.135	(11.344.732)
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens beg.	4.091.495	15.436.227
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens slutt	6.943.630	4.091.495

NOTER 2016

REGNSKAPSPRINSIPPER

Regnskap for 2016 er utarbeidet i overensstemmelse med regnskapsloven, årsregnskapsforskriften for forsikringsselskaper og god regnskapsskikk.

Årsregnskapsforskriften bygger i stor grad på EU-godkjente IFRS'er, hvor forskrift 5.6 4 ledd er avgjørende for omfanget/detaljgraden av regnskapsutarbeidelsen for Hadeland Gjensidige Brannkasse.

Nye standarder og fortolkninger ennå ikke vedtatt:

En rekke nye standarder, endringer i standarder og fortolkninger er utgitt for regnskapsår som begynner etter 1. januar 2016, og har ikke blitt anvendt ved utarbeidelsen av dette selskapsregnskapet. De som kan være relevante for selskapet er angitt nedenfor. Selskapet planlegger ikke å implementere disse standardene tidlig.

IFRS 9 Finansielle instrumenter (2014)

IFRS 9 introduserer nye krav til klassifisering og måling av finansielle eiendeler, inkludert en ny forventet tapsmodell for innregning av verdifall, samt endrede krav til sikringsbokføring.

IFRS 9 inneholder tre primære målekategorier for finansielle eiendeler: amortisert kost, virkelig verdi over andre inntekter og kostnader samt virkelig verdi over resultatet. Finansielle eiendeler vil bli klassifisert som enten til amortisert kost, til virkelig verdi over andre inntekter og kostnader eller til virkelig verdi over resultatet, avhengig av hvordan de styres og hvilke kontraktuelle kontantstrømsegenskaper de har.

IFRS 9 introduserer et nytt krav i forbindelse med finansielle forpliktelser øremerket til virkelig verdi, hvor endringer i virkelig verdi som kan henføres til forpliktelsens kredittrisiko presenteres i andre inntekter og kostnader heller enn i resultatet

I følge gjeldende regler, skal verdifall ved kredittap bare innregnes når objektive bevis for tap eksisterer. Nedskrivninger i henhold til IFRS 9 skal måles ved hjelp av forventet tapsmodell, i stedet for en inntrådt tapsmodell som i IAS 39. Nedskrivningsreglene i IFRS 9 vil være gjeldende for alle finansielle eiendeler målt til amortisert kost eller til virkelig verdi med endringer i virkelig verdi innregnet i andre inntekter og kostnader. I tillegg er lånetilsagn, finansielle garantier og leasing fordringer innenfor rammen av standarden. Målingen av avsetning for forventet tap på finansielle eiendeler avhenger av om kredittrisiko siden førstegangsinnregning har økt betydelig. Ved førstegangsinnregning og hvis kredittrisikoen ikke har økt betydelig, bør avsetningen tilsvare 12 måneders forventet tap. Dersom kredittrisikoen har økt betydelig, bør avsetningen tilsvare livsvarig forventet kredittap. Denne tottrinns tilnærmingen erstatter dagens kollektive tapsmodell. For individuelle tap er det ingen vesentlige endringer i reglene i forhold til dagens regler. IFRS 9 gjelder med virkning fra 1. januar 2018.

Endringer i IFRS 4 Anvendelser av IFRS 9 Finansielle instrumenter sammen med IFRS 4 Forsikringskontrakter (2016)

IFRS 9 omhandler regnskapsføring av finansielle instrumenter og trer i kraft for regnskapsperioden som begynner på eller etter 1. januar 2018. Et forsikringsselskap kan benytte et midlertidig unntak fra IFRS 9 dersom virksomheten hovedsaklig er relatert til forsikring. Selskapet vil mest sannsynlig benytte seg av denne.

IFRS 15 Inntekter fra kundekontrakter (2014)

IFRS 15 Inntekter fra kundekontrakter omfatter alle kontrakter med kunder, men hvor blant annet forsikringskontrakter er unntatt. I den grad slike kontrakter inneholder flere tjenesteytelser eller det utføres andre tjenester som er nært knyttet til forsikringsvirksomheten, kan dette ha betydning for inntektsføringen i selskapets regnskap. Ikrafttredelse av IFRS 15 er 1. januar 2018. Vår foreløpige vurdering er at tjenester utover hva som er dekket av IFRS 4 om forsikringskontrakter utgjør en uvesentlig del av inntekten. Vår foreløpige vurdering er at standarden ikke er forventet å ha en vesentlig innvirkning på selskapets finansregnskap.

IFRS 16 Leieavtaler (2016)

IFRS 16 krever at alle kontrakter som tilfredsstillers definisjonen til en leieavtale skal rapporteres i leietakers balanse som rett-til-bruk eiendeler og leieforpliktelser. Tidligere klassifisering av leieavtaler som enten operasjonell eller finansiell leieavtale er fjernet. Kortsiktige leieavtaler (mindre enn 12 måneder) og leie av eiendeler med lav verdi er unntatt fra kravene. En leietaker skal innregne en rett til bruk eiendelene og en leieforpliktelse. Renteeffekten av diskontering av leieforpliktelsene skal presenteres separat fra avskrivningskostnaden av bruksrettighetene.

Avskrivningskostnaden vil presenteres sammen med selskapets øvrige avskrivninger, mens renteeffekten av diskontering vil presenteres som en finanspost. Ikrafttredelse av IFRS 16 er 1. januar 2019. Standarden forventes å ha effekt på selskapets finansregnskap, gjennom en vesentlig økning av selskapets innregnede eiendeler og forpliktelser og ved potensielt å påvirke presentasjonen og periodiseringen av innregningen i resultatregnskapet.

Øvrige endringer i standarder og fortolkningsuttalelser vil, basert på våre foreløpige vurderinger med utgangspunkt i den virksomheten foretaket har per i dag, ikke ha vesentlig effekt.

KONTANTSTRØMOPPSTILLINGEN

Kontantstrømmer fra driftsaktiviteter presenteres etter den direkte metoden, som gir opplysninger om vesentlige klasser av inn- og utbetalinger.

INNREGNING AV INNTEKTER OG KOSTNADER

Driftsinntekter og driftskostnader består av inntekter og kostnader i tilknytning til driften av de ulike forretningsområdene, jf. nedenfor.

Premieinntekter mv.

Forsikringspremier inntektsføres i takt med forsikringsperioden. Premieinntekter omfatter forfalte bruttopremier og premier for gjenforsikring.

Forfalte bruttopremier omfatter alle beløp selskapet har mottatt eller har til gode for forsikringsavtaler hvor forsikringsperioden er påbegynt før periodens avslutning. Ved periodeslutt foretas en tidsavgrensning hvor forfalt premie som vedrører neste år periodiseres.

Premie for avgitt gjenforsikring reduserer forfalte bruttopremier, og periodiseres i takt med forsikringsperioden. Premie for mottatt gjenforsikring klassifiseres som forfalte bruttopremier, og periodiseres i takt med forsikringsperioden.

Erstatningskostnader i skadeforsikring

Erstatningskostnader består av betalte bruttoerstatninger redusert med gjenforsikringsandel, i tillegg til endring i brutto erstatningsavsetning, også redusert med gjenforsikringsandel. Direkte og indirekte skadebehandlingskostnader inngår i erstatningskostnadene. Erstatningskostnadene inneholder avviklingstap/-gevinst på tidligere års avsetninger.

Driftskostnader

Driftskostnader består av lønns-, administrasjons- og salgskostnader.

Forsikringsrelaterte driftskostnader består av forsikringsrelaterte administrasjonskostnader inkludert provisjoner for mottatt gjenforsikring og salgskostnader, redusert med mottatte provisjoner for avgitt gjenforsikring og gevinstandeler.

Netto inntekter fra investeringer

Finansinntekter består av renteinntekter på finansielle investeringer, mottatt utbytte, realiserte gevinster knyttet til finansielle eiendeler, endring i virkelig verdi av finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, samt gevinster på finansielle derivater. Renteinntektene innregnes i resultatet ved bruk av effektiv rente-metoden.

Finanskostnader består av rentekostnader på lån, realiserte tap knyttet til finansielle eiendeler, endringer i virkelig verdi av finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, verdifall på finansielle eiendeler og tap på finansielle derivater. Alle lånekostnader innregnes i resultatet ved bruk av effektiv rente-metoden.

MATERIELLE EIENDELER

Eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr

Innregning og måling

Eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr vurderes til anskaffelseskost, fratrukket akkumulerte avskrivninger og akkumulerte tap ved verdifall.

Anskaffelseskost inkluderer utgifter som er direkte henførbare til kjøp av eiendelen. Når utstyr eller vesentlige enkeltdele har ulik utnyttbar levetid, regnskapsføres de som separate komponenter.

Eierbenyttet eiendom defineres som eiendom som brukes av Brannkassen i utøvelsen av sin virksomhet. Hvis eiendommen brukes både til selskapets egen bruk og som investeringseiendom, klassifiseres eiendommene basert på faktisk bruk av eiendommene.

Etterfølgende utgifter

Etterfølgende utgifter innregnes i eiendelens balanseførte verdi hvis det er sannsynlig at de fremtidige økonomiske fordelene tilknyttet eiendelen vil tilflyte selskapet, og utgiften tilknyttet eiendelen kan måles pålitelig. Hvis den etterfølgende utgiften er påløpt for å erstatte en del av eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr, aktiveres kostnaden og balanseført verdi av det som erstattes fraregnes. Utgifter til reparasjoner og vedlikehold innregnes umiddelbart i resultatet når de påløper.

Hadeland Gjensidige Brannkasse kan komme til å delta i renovering, vesentlige oppgraderinger og nye byggeprosjekter. Kostnaden på disse innregnes etter samme prinsipper som for en kjøpt eiendel.

Avskrivning

Hver komponent av eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr avskrives lineært over estimert utnyttbar levetid. Tomter avskrives ikke.

Den forventede utnyttbare levetiden for inneværende og sammenlignbare perioder er som følger:

eierbenyttet eiendom: 10 – 50 år

anlegg og utstyr: 3 – 10 år

Avskrivningsmetode, forventet utnyttbar levetid og restverdi fastsettes årlig. Eiendelen nedskrives dersom gjenvinnbart beløp er lavere enn balanseført verdi.

Investerings eiendommer

Eiendom som leies ut eller er rene investeringsobjekter, eller begge deler klassifiseres som investeringseiendommer. Disse eiendommene benyttes ikke i produksjon, levering av varer eller tjenester, eller til administrative formål.

Ved førstegangsinnregning vurderes investeringseiendommene til kost, det vil si kjøpesum inkludert direkte henførbare kostnader ved kjøpet. Investerings eiendommer avskrives ikke.

Investerings eiendommene vurderes deretter til virkelig verdi, og alle verdiendringer innregnes i resultatet.

Virkelig verdi baseres på markedspriser, eventuelt justert for forskjeller i type, lokasjon eller tilstand til den enkelte eiendom. Der markedspriser ikke er tilgjengelig vurderes eiendommene individuelt ved at forventet fremtidig netto kontantstrøm diskonteres med avkastningskravet for den enkelte investering. I netto kontantstrøm hensyntas eksisterende leiekontrakter og forventninger om fremtidige leieinntekter basert på dagens utleiemarked. Avkastningskravet fastsettes ut fra forventet fremtidig risikofri rente og en individuelt fastsatt risikopremie, avhengig av utleiesituasjon og byggets beliggenhet og standard. Det foretas også en vurdering mot observerte markedspriser. Verdsettelsen utføres både av ekstern og intern ekspertise, som har betydelig erfaring i å verdsette tilsvarende

eiendommer i geografiske områder hvor selskapets investeringseiendommer er lokalisert. Ved bruksendring og reklassifisering til eierbenyttet eiendom, benyttes virkelig verdi på reklassifiseringstidspunktet som anskaffelseskost for etterfølgende måling.

FORSIKRINGSTEKNISKE AVSETNINGER

Avsetning for ikke opptjent bruttopremie

Avsetningen for ikke opptjent bruttopremie er en periodisering av forfalte premier. Avsetningene er relatert til de uopptjente delene av den forfalte premien. Det er ikke gjort fradrag for kostnader av noe slag før den forfalte premien er periodisert.

Brutto erstatningsavsetning

Erstatningsavsetningen skal dekke forventede fremtidige erstatningsutbetalinger for skadetilfeller som på rapporteringstidspunktet er inntruffet, men ikke ferdig oppgjort. Dette inkluderer både meldte saker (RBNS - reported but not settled) og skader som er inntruffet, men ikke meldt (IBNR - incurred but not reported). Avsetningene knyttet til kjente skader er individuelt vurdert av oppgjørsapparatet, mens IBNR-avsetningene er basert på erfaringstall, hvor man tar utgangspunkt i den tiden det tar fra en skade inntreffer (skadedato) til den meldes (meldt dato). Basert på erfaringer og porteføljens utvikling utarbeides det en statistisk modell for å beregne omfanget av etteranmeldte skader. Modellens godhet måles ved å beregne avvik mellom tidligere etteranmeldte skader og etteranmeldte skader som er estimert av modellen.

Tilstrekkelighetstest

Det gjennomføres en årlig tilstrekkelighetstest for å kontrollere at nivået på avsetningene er tilstrekkelige sammenlignet med selskapets forpliktelser. Gjeldende estimat på fremtidige erstatningsutbetalinger for det forsikringsansvaret selskapet har på rapporteringstidspunktet, samt tilhørende kontantstrømmer benyttes ved utførelsen av testen. Dette omfatter både skader som er inntruffet før rapporteringstidspunktet (erstatningsavsetningen) og skader som inntreffer fra rapporteringstidspunktet til neste hovedforfall (premieavsetningen). Eventuelt avvik mellom opprinnelig avsetning og tilstrekkelighetstesten medfører avsetning for ikke avløpt risiko.

Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring

Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring klassifiseres som en eiendel i balansen. Gjenforsikringsandel av ikke opptjent bruttopremie og gjenforsikringsandel av brutto erstatningsavsetning inkluderes i gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring. Gjenforsikringsandelen reduseres med forventet tap på krav basert på objektive bevis ved verdifall.

FINANSIELLE INSTRUMENTER

Finansielle instrumenter klassifiseres i en av følgende kategorier:

- til virkelig verdi over resultatet
- tilgjengelig for salg
- investeringer som holdes til forfall
- utlån og fordringer
- finansielle derivater
- finansielle forpliktelser til amortisert kost

Innregning og fraregning

Finansielle eiendeler og forpliktelser innregnes når selskapet blir part i instrumentets kontraktmessige vilkår. Førstegangsinnregning er til virkelig verdi, i tillegg til, for instrumenter som ikke er derivater eller måles til virkelig verdi over resultatet, transaksjonskostnader som er direkte henførbare til anskaffelsen eller utstedelsen av den finansielle eiendelen eller den finansielle forpliktelsen. Etter førstegangsinnregningen måles instrumentene som beskrevet nedenfor.

Finansielle eiendeler fraregnes når de kontraktmessige rettighetene til kontantstrømmer fra de finansielle eiendelene utløper, eller når foretaket overfører den finansielle eiendelen i en transaksjon hvor alt eller tilnærmet all risiko og fortjenestemuligheter knyttet til eierskap av eiendelen overføres.

Til virkelig verdi over resultatet

Finansielle eiendeler og forpliktelser klassifiseres som til virkelig verdi over resultatet dersom de holdes for omsetning eller øremerkes til dette ved førstegangsinnregning. Alle finansielle eiendeler og forpliktelser kan øremerkes til virkelig verdi over resultatet dersom

- klassifiseringen reduserer en mismatch i måling eller innregning som ellers ville ha oppstått som følge av ulike regler for måling av eiendeler og forpliktelser.
- de finansielle eiendelene inngår i en portefølje som løpende måles og rapporteres til virkelig verdi.

Hadeland Gjensidige Brannkasse har en investeringsportefølje som er øremerket til virkelig verdi ved førstegangsinnregning, og som løpende styres og måles til virkelig verdi. Dette er i tråd med styrets godkjente risiko- og investeringsstrategi og informasjon basert på virkelig verdi rapporteres regelmessig til daglig leder og til styret.

Transaksjonsutgifter innregnes i resultatet når de påløper. Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet måles til virkelig verdi på rapporteringstidspunktet. Endringer i virkelig verdi innregnes i resultatet.

I kategorien til virkelig verdi over resultatet inngår klassene aksjer og andeler og obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning.

Tilgjengelig for salg

Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg er ikke-derivate finansielle eiendeler som ved førstegangsinnregning har blitt plassert i denne kategorien eller som ikke har blitt plassert i noen annen kategori. Etter førstegangsinnregning måles finansielle eiendeler i denne kategorien til virkelig verdi, og gevinst eller tap innregnes i andre resultatkomponenter, med unntak av tap ved verdifall, som innregnes i resultatet.

Hadeland Gjensidige Brannkasse har ingen finansielle instrumenter i denne kategorien.

Investeringer som holdes til forfall

Investeringer som holdes til forfall er ikke-derivate finansielle eiendeler med faste eller planlagte innbetalinger i tillegg til en fast forfallsdato, som en virksomhet har intensjoner om og evne til å holde til forfall med unntak av

- de som virksomheten har klassifisert som til virkelig verdi over resultatet ved førstegangsinnregning
- de som tilfredsstillere definisjonen på utlån og fordringer

Investeringer som holdes til forfall måles til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden, redusert med eventuelle tap ved verdifall. I kategorien investeringer som holdes til forfall inngår klassen obligasjoner som holdes til forfall.

Utlån og fordringer

Utlån og fordringer er ikke-derivate finansielle eiendeler med faste eller planlagte betalinger. Utlån og fordringer måles til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden, redusert med eventuelle tap ved verdifall.

I kategorien utlån og fordringer inngår klassene utlån, fordringer i forbindelse med direkte forretninger og gjenforsikringer, andre fordringer, forskuddsbetalte kostnader og opptjente, ikke mottatte inntekter, kontanter og kontantekvivalenter og obligasjoner klassifisert som lån eller fordringer.

Finansielle derivater

Finansielle derivater benyttes i styringen av aksje, rente- og valutaeksponeringen for å oppnå ønsket risiko og avkastning. Instrumentene benyttes både til handelsformål og for å sikre andre balanseposter. All handel av finansielle derivater foregår innenfor strengt definerte rammer.

Transaksjonsutgifter innregnes i resultatet når de påløper. Etter førstegangsinnregning måles derivatene til virkelig verdi og endringer i verdien innregnes i resultatet.

Hadeland Gjensidige Brannkasse har ingen finansielle instrumenter i denne kategorien.

Finansielle forpliktelser til amortisert kost

Finansielle forpliktelser måles til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden. Der hvor tidshorizonten for den finansielle forpliktelsens forfallstidspunkt er relativt kort benyttes den nominelle renten ved beregning av amortisert kost.

I kategorien finansielle forpliktelser til amortisert kost inngår klassene ansvarlig lån, innskudd fra og forpliktelser overfor kunder, andre forpliktelser, forpliktelser med forsikring og påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter.

Definisjon av virkelig verdi

Finansielle eiendeler og forpliktelser som innregnes til virkelig verdi har balanseført verdi lik den verdi den enkelte eiendel/forpliktelse kan omsettes for i en velordnet transaksjon mellom markedsaktører på måletidspunktet under de gjeldende markedsforhold.

Ved beregning av virkelig verdi benyttes ulike metoder og teknikker avhengig av type finansielle instrumenter og i hvilken grad de handles i aktive markeder. Instrumenter klassifiseres i sin helhet i en av tre verdsettelsesnivåer basert på det laveste nivå av verdsettelsesinformasjon som er betydningsfull for verdsettelsen av instrumentene.

Kvoterte priser i aktive markeder anses som det beste estimat på en eiendel/forpliktelses virkelige verdi. Når kvoterte priser i aktive markeder ikke er tilgjengelige, fastsettes virkelig verdi av finansielle eiendeler/forpliktelser fortrinnsvis ved hjelp av verdsettelsesmetoder som baserer seg på observerbare markedsdata. Når verken kvoterte priser i aktive markeder eller observerbare markedsdata er tilgjengelige, verdsettes finansielle eiendeler/forpliktelser ved hjelp av verdsettelsesteknikker som ikke er basert på observerbare markedsdata.

For ytterligere beskrivelse av virkelig verdi, se note 10.

Definisjon av amortisert kost

Etter førstegangsinnregning måles investeringer som holdes til forfall, utlån og fordringer og finansielle forpliktelser som ikke måles til virkelig verdi til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden. Ved beregning av effektiv rente estimeres fremtidige kontantstrømmer, og alle kontraktsmessige vilkår ved det finansielle instrumentet tas i betraktning. Honorarer betalt eller mottatt mellom partene i kontrakten og transaksjonskostnader som kan henføres direkte til transaksjonen, inngår som en integrert komponent ved fastsettelsen av den effektive renten.

Verdifall på finansielle eiendeler

Utlån, fordringer og investeringer som holdes til forfall.

For finansielle eiendeler som ikke måles til virkelig verdi vurderes det på rapporteringstidspunktet om det foreligger objektive bevis for at det har vært en reduksjon i den virkelige verdien av en finansiell eiendel eller gruppe av eiendeler. Objektive bevis kan være informasjon om betalingsanmerkninger, mislighold, utsteder eller låntaker i finansielle vanskeligheter, konkurs eller observerbare data som indikerer at det er en målbar reduksjon i fremtidige kontantstrømmer fra en gruppe finansielle eiendeler, selv om reduksjonen ennå ikke kan knyttes til en individuell finansiell eiendel i gruppen av eiendeler.

Det vurderes først om det eksisterer objektive bevis på verdifall på finansielle eiendeler som individuelt sett er vesentlige. Finansielle eiendeler som ikke er individuelt vesentlige eller som vurderes individuelt, men som ikke er utsatt for verdifall, vurderes gruppevis med hensyn til verdifall. Eiendeler med likeartede kredittrisikokarakteristikker grupperes sammen.

Dersom det foreligger objektive bevis for at en eiendel er utsatt for verdifall, beregnes tap ved verdifall til forskjellen mellom eiendelens balanseførte verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer neddiskontert med den opprinnelige effektive renten.

Tap ved verdifall reverseres dersom reverseringen objektivt kan knyttes til en hendelse som finner sted etter at tapet ble innregnet.

Tilgjengelig for salg

For finansielle eiendeler tilgjengelig for salg foretas en vurdering av hvorvidt eiendelene er utsatt for tap ved verdifall hvert kvartal. Dersom en reduksjon i virkelig verdi av en eiendel klassifisert som tilgjengelig for salg, sammenlignet med anskaffelseskost, er vesentlig eller har vart mer enn ni måneder, blir akkumulerte tap ved verdifall, målt til forskjellen mellom anskaffelseskost og nåværende virkelig verdi, fratrukket tap ved verdifall på den finansielle eiendelen som tidligere har blitt innregnet i resultatet, fjernet fra egenkapitalen og innregnet i resultatet selv om den finansielle eiendelen ikke har blitt fraregnet.

Tap ved verdifall som er innregnet i resultatet reverseres ikke i resultatet, men i andre resultatkomponenter.

Utbytte

Mottatt utbytte fra investeringer innregnes når selskapet har en ubetinget rett til å motta utbyttet. Avgitt utbytte innregnes som en forpliktelse i samsvar med regnskapslovens bestemmelser. Dette innebærer at utbytte fraregnes i egenkapitalen i det regnskapsåret det avsettes for.

Avsetninger og restruktureringer

Avsetninger innregnes når selskapet har en lovmessig eller underforstått plikt som et resultat av en tidligere hendelse, det er sannsynlig at dette vil medføre en utbetaling eller overføring av andre eiendeler for å gjøre opp forpliktelsen, og forpliktelsen kan måles pålitelig.

Pensjoner

Selskapet har både innskuddsbaserte og ytelsesbaserte pensjonsordninger for sine ansatte. Den ytelsesbaserte pensjonsordningen er lagt i en egen pensjonskasse og er lukket for nyansatte.

Den innskuddsbaserte pensjonsordningen er en ordning hvor selskapet betaler faste innskudd til et fond eller en pensjonskasse, og hvor det ikke foreligger noen juridisk eller underforstått forpliktelse til å betale ytterligere innskudd. Pliktige innskudd innregnes som personalkostnader i resultatet når de påløper.

Den ytelsesbaserte pensjonsordningen er en ordning som gir de ansatte kontraktsmessige rettigheter til fremtidige pensjonsytelser.

Pensjonsforpliktelser beregnes basert på en lineær opptjening og benytter forutsetninger om antall opptjeningsår, diskonteringsrente, fremtidig avkastning på pensjonsmidler, fremtidig regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra folketrygden, samt actuarielle forutsetninger for dødelighet, frivillig avgang med mer.

Pensjonsmidler måles til virkelig verdi, og reduserer pensjonsforpliktelse i balansen. Eventuell overfinansiering balanseføres i den grad det er sannsynlig at overfinansieringen kan utnyttes. En overfinansiering i en sikret ordning kan ikke motregnes mot en underfinansiering i en usikret ordning.

Alle actuarielle gevinster og tap relatert til den ytelsesbaserte pensjonsordningen innregnes i andre resultatkomponenter.

Skatt

Skattekostnad består av summen av periodeskatt og utsatt skatt.

Periodeskatt

Periodeskatt på skattepliktig inntekt for året er basert på skattesatser som var vedtatt eller i hovedsak vedtatt på rapporteringstidspunktet, og eventuelle endringer i beregnet periodeskatt for tidligere år.

Utsatt skatt

Utsatt skatt beregnes på bakgrunn av forskjeller mellom balanseførte verdier og skattemessige verdier av eiendeler og forpliktelser på rapporteringstidspunktet. Forpliktelser ved utsatt skatt innregnes for alle skatteøkende midlertidige forskjeller. Eiendeler ved utsatt skatt innregnes for alle skattereduserende midlertidige forskjeller i den grad det er sannsynlig at det oppstår fremtidige skattepliktige inntekter som de skattereduserende midlertidige forskjellene kan utnyttes mot. Dersom utsatt skatt oppstår i forbindelse med førstegangsinngrensning av en forpliktelse eller eiendel overtatt i en transaksjon som ikke er en virksomhetssammenslutning, og den ikke påvirker det finansielle eller skattemessige resultatet på rapporteringstidspunktet, blir den ikke innregnet.

Periodeskatt og utsatt skatt

Periodeskatt og utsatt skatt innregnes som kostnad eller inntekt i resultatregnskapet, med unntak av utsatt skatt på poster som er innregnet i andre resultatkomponenter, hvor skatten da innregnes i andre resultatkomponenter, eller i de tilfeller hvor den oppstår som følge av en virksomhetssammenslutning. Ved virksomhetssammenslutning beregnes utsatt skatt på differansen mellom virkelig verdi av eiendeler og forpliktelser overtatt i virksomhetssammenslutning og deres balanseførte verdi.

Transaksjoner med samarbeidende selskaper

Hadeland Gjensidige Brannkasse opererer som agent på vegne av Gjensidige Forsikring ASA. For disse tjenestene mottas det provisjoner. For de tjenester Gjensidige Forsikring ASA yter Hadeland Gjensidige Brannkasse ved å drifte brannforretning, betales en godtgjørelse til Gjensidige Forsikring ASA. Det samme gjelder øvrig bistand.

NOTE 1 EGENKAPITALFOND

OPPTJENT EGENKAPITAL

Naturskadefond

Driftsresultat fra den obligatoriske naturskadeforsikringen skal reguleres mot et eget naturskadefond. Avsetningen kan bare benyttes til erstatninger etter naturskader. Med naturskade forstås skade som direkte skyldes naturulykke, så som skred, storm, flom, stormflo, jordskjelv eller vulkanutbrudd.

Avsetning til garantiordning

Avsetning til garantiordning skal gi sikkerhet for at de sikrede etter direkte skadeforsikringsavtaler avsluttet i Norge mottar riktig oppfyllelse av forsikringskrav som følger av avtalen.

Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel

Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel består av avkastning på pensjonsmidler ut over renteinntekt samt gevinster/tap som oppstår ved endring av de aktuarielle forutsetninger som benyttes ved beregning av pensjonsforpliktelse.

Annen opptjent egenkapital

Annen opptjent egenkapital er kundenes balanseførte egenkapital som består av årets og tidligere års resultat. Andel av årets overskudd som ikke utbetales som utbytte tilføres annen opptjent egenkapital. Ved underskudd blir annen opptjent egenkapital redusert.

OPPSTILLING AV ENDRINGER I EGENKAPITAL
Hadeland Gjensidige Brannkasse

Kroner	Naturskade- fond	Garantiordning	Andre fond	Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpl.-eiend.	Annen opptjent egenkapital	Sum egen- kapital
Egenkapital per 31.12.2014	22.658.626	650.973	34.477.000	(6.638.876)	89.513.729	140.661.452
1.1.-31.12.2015						
Reklassifisering sikkerhetsavsetning fratrukket utsatt skatt					9.019.880	9.019.880
Resultat før andre resultatkomponenter	(1.290.851)	(35.640)	2.000.000		11.399.259	12.072.768
Andre resultatkomponenter						
Poster som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet						
Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel				699.861		699.861
Skatt på poster som ikke kan reklassifiseres til resultatet				(174.965)		(174.965)
Sum poster som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet				524.896	-	524.896
Sum andre resultatkomponenter	-	-	-	524.896	-	524.896
Totalresultat	(1.290.851)	(35.640)	2.000.000	524.896	11.399.259	12.597.664
Utbetalt/vedtatt kunde utbytte					(2.633.922)	(2.633.922)
Til / fra andre fond			-		-	-
Endring IB utsatt skatt 27 til 25 prosent				(181.887)		(181.887)
Egenkapital 31.12.2015	21.367.775	615.333	36.477.000	(6.295.867)	107.298.946	159.463.188
1.1.-31.12.2016						
Resultat før andre resultatkomponenter	494.517	211.111	2.000.000		12.505.775	15.211.403
Andre resultatkomponenter						
Poster som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet						
Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel				(196.816)		(196.816)
Skatt på poster som ikke kan reklassifiseres til resultatet				49.205		49.205
Sum poster som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet				(147.611)	-	(147.611)
Sum andre resultatkomponenter	-	-	-	(147.611)	-	(147.611)
Totalresultat	494.517	211.111	2.000.000	(147.611)	12.505.775	15.063.792
Utbetalt/vedtatt kunde utbytte					(2.693.468)	(2.693.468)
Til / fra andre fond			(3.902.230)		-	(3.902.230)
Egenkapital 31.12.2016	21.862.292	826.444	34.574.770	(6.443.478)	117.111.254	167.931.282

NOTE 2 BRUK AV ESTIMATER

Utarbeidelsen av regnskapet i samsvar med IFRS og anvendelsen av de valgte regnskapsprinsipper innebærer at daglig leder i samarbeid med styret må foreta vurderinger, utarbeide estimater og anvende forutsetninger som påvirker balanseført verdi av eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader. Estimaterne og de tilhørende forutsetningene er basert på historisk erfaring og andre faktorer som er vurdert å være forsvarlig basert på de underliggende forholdene. Faktiske tall kan avvike fra disse estimatene. Estimaterne og de tilhørende forutsetninger blir gjennomgått regelmessig. Endringer i regnskapsmessige estimater innregnes i den perioden estimatene endres hvis endringen kun påvirker denne perioden, eller både i den perioden estimatene endres og i fremtidige perioder hvis endringene påvirker både eksisterende og fremtidige perioder.

Nedenfor omtales de regnskapsprinsippene som benyttes av Hadeland Gjensidige Brannkasse, hvor vurderinger, estimater og forutsetninger kan avvike vesentlig fra de faktiske resultatene.

Anlegg og utstyr, eierbenyttet eiendom og immaterielle eiendeler

Anlegg og utstyr, eierbenyttet eiendom og immaterielle eiendeler vurderes årlig for å sikre at avskrivningsmetoden og avskrivningsperioden som brukes er i samsvar med økonomisk levetid. Tilsvarende gjelder for utrangeringsverdi. Det blir foretatt nedskrivninger når det foreligger verdifall. Det foretas en løpende vurdering av disse eiendommene på lik linje med investeringseiendommer.

Finansielle eiendeler og forpliktelser

Virkelig verdi på finansielle eiendeler og forpliktelser som ikke handles i et aktivt marked (for eksempel unoterte aksjer) fastsettes ved hjelp av allment aksepterte verdsettelsesmetoder. Disse verdsettelsesmetodene er i hovedsak basert på markedsforholdene på rapporteringstidspunktet.

Utlån og fordringer

For finansielle eiendeler som ikke er innregnet til virkelig verdi vurderes det på rapporteringstidspunktet om det finnes objektive indikasjoner på at en finansiell eiendel eller en gruppe av finansielle eiendeler har falt i verdi.

Forsikringstekniske avsetninger

Bruk av estimater ved beregning av forsikringstekniske avsetninger gjelder hovedsakelig erstatningsavsetninger.

Forsikringsprodukter deles i hovedsak i to hovedgrupper, bransjer med kort eller lang avviklingstid. Med avviklingstid menes hvor lang tid det går fra et tap eller en skade inntreffer (skadedato) til tapet eller skaden er meldt og deretter utbetalt eller oppgjort. Korthalede bransjer er for eksempel forsikring av bygninger, mens langhalede bransjer primært omfatter forsikring av personer. Usikkerheten i korthalede bransjer er i hovedsak knyttet til skadens størrelse. Brannkassen har kun forsikringsprodukter i den korthalede bransjen.

Pensjoner

Beregning av nåverdi av pensjonsforpliktelser baseres på flere actuarielle og økonomiske forutsetninger. Enhver endring i forutsetningene påvirker den beregnede forpliktelsen. Endringer i diskonteringsrenten har den vesentligste påvirkning. Diskonteringsrenten og andre forutsetninger gjennomgås normalt en gang i året når den actuarielle beregningen foretas, med mindre det har vært vesentlige endringer i løpet av året.

NOTE 3 STYRING AV FORSIKRINGSRISIKO OG FINANSIELL RISIKO

OVERSIKT

Risikostyring er en del av den daglige virksomheten i Hadeland Gjensidige Brannkasse (HGB). En helhetlig styring av risiko sikrer at ulike risikoer vurderes og håndteres på en konsistent måte. Formålet med risikostyring i HGB er at risikoeksponeringen ikke skal overstige risikoevnen. Gjennom en sterk risikostyring vil risikoer identifiseres, analyseres, kvantifiseres og styres både med sikte på å redusere usikkerhet og store økonomiske tap. Selskapet sin virksomhet innebærer både forsikringsmessig og finansiell risiko. Den forsikringsmessige risiko er knyttet til brann- og naturskadeforsikring overfor selskapets kunder, mens finansrisikoen er relatert til selskapets investeringsrisiko hovedsakelig knyttet til forvaltningen av selskapet sin egenkapital.

ORGANISERING

Styret har det overordnede ansvar for at risikonivået er tilfredsstillende sett i forhold til selskapet sin soliditet og risikovilje. Dette innebærer å sikre at det eksisterer nødvendige retningslinjer, rutiner og rapportering for en tilfredsstillende risikostyring og for at lover og forskrifter etterleves, samt at arbeidet med risikostyring og internkontroll er hensiktsmessig organisert og dokumentert.

Daglig leder er ansvarlig for risikostyringen. Det pågår en kontinuerlig prosess for å forebygge og avdekke etterlevelsrisiko ift. lover og forskrifter, samt interne policies og instruksjoner.

Kapitalstyring

Kjernen i forsikring er overføring av risiko, og selskapet er eksponert for risiko både innen forsikrings- og investeringsvirksomheten. Identifisering, kvantifisering og styring av risiko utgjør en vesentlig del av virksomheten. Ethvert forsikringsselskap må sørge for at kapitalbasen er tilstrekkelig i forhold til risikoeksponeringen. På den annen side har solvenskapital, eller egenkapital, en kostnad. Et viktig mål for kapitalstyring er å balansere disse to aspektene. Selskapets mål for kapitalstyring er å sikre tilstrekkelig kapitalisering i forhold til negative utfall uten at det skaper en vanskelig finansiell situasjon, samt sørge for at selskapets kapital anvendes på en mest mulig effektiv måte.

Strategi og reglement for kapitalforvaltningen spesifiserer kravene til selskapets kapital. Kapitalstyringen følges opp av daglig leder som påser at kravene gitt av styret etterleves.

Forsikringsvirksomheten er underlagt kapitalkrav fra myndighetene. Kapitalsituasjon for selskapet rapporteres til relevante tilsynsmyndigheter. For selskapet er gjeldende regulatorisk krav basert på standardformelen gitt i Solvens II-regelverket. Selskapet har en sterk kapitalisering.

Regulatorisk kapitalkrav

Det regulatoriske kapitalkravet er beregnet ved bruk av standardformel i henhold til Solvens II-regler. Kapitalkravet for selskapet er 51,6 millioner kroner ved årsslutt. Tellende kapital er 172,4 millioner kroner. Dette gir en solvensmargin på 334 prosent. Kapitalsituasjonen beregnes basert på selskapets forståelse og tolkning av krav og premisser gitt i lov og forskrift.

Tabell 1 - Regulatorisk solvenskapitalkrav (SCR)

Tallene i tabellene er i hele tusen kroner.

	2016	2015
Tellende kapital til å dekke solvenskapitalkravet	172.412	162.127
Solvenskapitalkrav (SCR)	51.551	45.726
Overskuddskapital	120.861	116.401
Solvensmargin etter Solvency II	334 %	355 %

Tellende kapital til å møte solvenskapitalkravet er differansen mellom eiendeler og forpliktelser beregnet i henhold til Solvens II prinsipper, justert for foreslått utbytte og ansvarlig lånekapital.

I tillegg til solvenskravet er det definert et absolutt minimums kapitalbehov. Dette kalles minstekapitalkravet (M CR). Faller kapitalen under dette nivået, vil det være forbudt å fortsette virksomheten.

Det er et regulatorisk minstekapitalkrav som skal være mellom 25 prosent og 45 prosent av solvenskapitalkravet.

Tabell 2 Regulatorisk minstekapitalkrav (MCR)

Minstekapitalkrav MCR	2016	2015
Minstekapitalkrav øvre grense (45% av SCR)	23.198	20.577
Minstekapitalkrav nedre grense (25% av SCR)	12.888	11.431
Absolutt minstekapitalkrav (EUR 2,5 mill)	22.586	24.048
Minstekapitalkrav (MCR)	22.586	24.048
Forholdet mellom tellende ansvarlig kapital og MCR	686 %	605 %

Tellende kapital til å møte minstekravet til kapital deles inn i tre kapitalgrupper. Tellende kapital er delt inn i tre kapitalgrupper i henhold til Solvens II-regelverket. Selskapet har i hovedsak kapital i kapitalgruppe 1, som regnes for å være kapital av beste kvalitet. Av samlet tellende kapital fra gruppe 1, kommer 150 mill.

Kapital i kapitalgruppe 2 består av avsetning til naturskadekapital. Naturskadekapital er kapital som bare kan brukes til å dekke krav etter naturskader, men som i en insolvent situasjon også kan benyttes til å dekke andre forpliktelser.

Selskapet har ikke kapital i kapitalgruppe 3.

Tabell 3 Tellende kapital til å møte krav til kapital

	2016	2015
Basiskapital:		
- Kapitalgruppe 1	150.207	140.759
- Kapitalgruppe 2	21.862	21.368
- Kapitalgruppe 3		0
Sum basiskapital	172.069	162.127
Supplerende kapital	0	0
Total tellende ansvarlig kapital MCR	154.904	145.569
- Kapitalgruppe 2 for Solvency II formål		
Total tellende ansvarlig kapital SCR	172.069	162.127

De viktigste forskjellene mellom verdivurdering i henhold til Solvens II-prinsipper og regnskapsprinsipper er:

- Immaterielle eiendeler er verdsatt til null under Solvens II
- Hold-til-forfall-obligasjoner er vurdert til virkelig verdi under Solvens II, mens amortisert kost brukes for regnskapsformål
- Forsikringstekniske avsetninger er vurdert annerledes (se nedenfor for mer informasjon)
- Kundefordringer verdsettes til null i Solvens II, da kontantstrømmen relatert til disse inngår i beregningen av forsikringstekniske avsetninger (premieavsetningen)
- Garantiordningen er behandlet som en forpliktelse under Solvens II, mens det regnes som egenkapital i henhold til regnskapsprinsipper
- Ulik verdivurdering av utsatt skatt som følge av forskjellene ovenfor

Ifølge Solvens II-prinsipper er forsikringstekniske avsetninger gitt ved summen av et beste estimat og en risikomargin. For skadeforsikring kan beste estimat for forsikringstekniske avsetninger deles opp i premieavsetninger og erstatningsavsetninger. Tabellene nedenfor viser de forsikringstekniske avsetningene for selskapet i henhold til Solvens II-prinsipper og regnskapsprinsipper

Tabell 4 - Forsikringstekniske avsetninger

	Regnskap	Solvens II	Forskjell
Erstatningsavsetninger for skadeforsikringer	9.262	5.874	-3.388
Premieavsetning for skadeforsikringer	10.022	8.930	-1.092
Risikomargin		964	964
Sum forsikringstekniske avsetninger	19.284	15.768	-3.515

Erstatningsavsetningene for skadeforsikringer er diskontert i Solvens II, mens erstatningsavsetningene ikke er diskontert i regnskapstallene. Alle øvrige forutsetninger for Solvens II formål er identiske med de regnskapsmessige forutsetninger.

Premieavsetningene for skadeforsikringer i Solvens II er beregnet som nåverdien av fremtidige kontantstrømmer for ikke avløpt risiko for kontrakter innen kontraktens grense. Premieavsetningene i henhold til regnskaps- prinsipper tilsvarer ikke avløpt risiko av forfalt premie for kontrakter som gjelder på verdsettelsestidspunktet, hvor det ikke gjøres fradrag for eventuelle kostnader før den forfalte premien periodiseres. Den praktiske konsekvensen av denne forskjellen er i hovedsak at forventet

fremtidig overskudd for kontraktene selskapet er ansvarlig for inkluderes som tellende kapital i Solvens II-balansen. At premieavsetningene i Solvens II er diskontert gir også en forskjell.

En risikomargin inkluderes i de forsikringstekniske avsetningene i henhold til Solvens II-prinsipper. Risikomargin beregnes som kostnaden ved å ha nødvendig kapital for eventuelt å avvikle virksomheten.

Merk at Solvens II rentekurver, uten volatilitetsjustering, benyttes for å beregne forsikringstekniske avsetninger. Ingen overgangsregler benyttes.

Regulatorisk solvenskapitalkrav

Regulatorisk solvenskapitalkravet er bygget opp for å ta høyde for ulike risikokilder. Markedsrisiko er den største risikoen for HGB. Innen skadeforsikring er risikoen hovedsakelig knyttet til usikkerhet i forsikringsresultatet for det neste året (premierisiko), samt at risikoen for at erstatningsavsetningene ikke er tilstrekkelige (reserverisiko). Motpartsrisiko og operasjonell risiko bidrar også til kapitalkravet.

Det oppstår en diversifiseringsfordel siden ikke alle risikoene vil inntreffe på samme tid. Kapitalbehovet er også justert for en fremtidig skattefordel som vil oppstå dersom et økonomisk tap tilsvarende størrelsen på kapitalkravet inntreffer. Denne skattefordelen kan bare innregnes dersom det er rimelig å anta at selskapet er i stand til å fortsette med sin virksomhet etter et slikt tap.

Tabell 5 - Regulatorisk solvenskapitalkrav

	2016	2015
Tilgjengelig kapital		
Kapitalkrav for skadeforsikringer	9.411	6.962
Kapitalkrav for markedsrisiko	46.872	41.989
Kapitalkrav for motpartsrisiko	2.401	2484
Diversifisering	-7.785	-6.343
Basis solvenskapitalkrav	50.899	45.093
Operasjonell risiko	652	633
Sum regulatorisk kapitalkrav	51.551	45.726

INNFØRING AV SOLVENS II-REGELVERKET

Solvens II-regelverket trådte i kraft 1.januar 2016. Kapitalsituasjonen er beregnet basert på selskapets forståelse og tolkning av krav og premisser gitt i lov og forskrift.

Videre er det fortsatt noe usikkerhet knyttet til kapitalkrav og tellende krav under Solvens II. Av størst betydning for skadeforsikringsselskaper er skattemessig konsekvens av mulig overgang til Solvens II prinsipper for beregning av tekniske avsetninger, samt behandling av garantiavsetning:

- Behandlingen av forsikringstekniske avsetninger ble tatt opp av Finanstilsynet i et brev av juni 2014. I august 2015 trakk Finansdepartementet høringsforslaget om skatt på forsikringsmessige avsetninger, og saken er utsatt inntil videre. Etter selskapets vurdering skal ikke overgang til Solvens II medføre vesentlige endringer i skatteposisjon og det forventes at endelig regelverk vil gjenspeile dette.
- Finanstilsynet argumenterer for at garantiavsetningen skal behandles som en forpliktelse under Solvens II. Selskapet er av den oppfatning at særnorske avsetninger som faktisk er et egenkapitalelement, må behandles som solvenskapital. Selskapet vil fortsette å arbeide for et

regelverk i tråd med dette. Inntil endelig avklaring foreligger er garantiavsetningen behandlet som forpliktelse under Solvens II.

FORSIKRINGSRISIKO

Hovedgrunnlaget for forsikring er overføring av risiko fra forsikringstaker til forsikringsselskap. Hadeland Gjensidige Brannkasse mottar forsikringspremie fra et stort antall forsikringstakere, og til gjengjeld forplikter man seg som forsikringsgiver til å betale erstatning dersom en skade inntreffer. Forsikringsrisiko vil derfor utgjøre en stor del av den totale risikoeksponeringen. Forsikringspremier mottas på forhånd, og avsettes for å dekke fremtidige skadeutbetalinger. Risikoen i en enkelt forsikringskontrakt er sannsynligheten for at den forsikrede hendelse inntreffer og usikkerheten med hensyn til størrelsen av det påfølgende erstatningsbeløpet. Det ligger i forsikringskontraktens natur at denne risikoen er tilfeldig og derfor må estimeres.

Erfaring viser at jo større en portefølje av ensartede forsikringskontrakter er, desto mindre vil den relative variabiliteten omkring det forventede resultat være. Dessuten vil en mer diversifisert portefølje ha mindre sannsynlighet for påvirkning fra endringer i en delportefølje. Ved utforming av tegningspolicy er det tatt sikte på spredning mellom ulike typer forsikringsrisiko samt å oppnå en tilstrekkelig stor forsikringsbestand innenfor hver kategori til å redusere variabiliteten i det forventede resultatet. Faktorer som kan ha negativ innvirkning på forsikringsrisiko i brannforsikring kan være mangel på risikospredning når det gjelder risikotype, forsikringssum og art av næringsvirksomhet som forsikringen dekker. Uventet økning i inflasjonen vil også ha negativ effekt på skadeutbetalinger.

Hadeland Gjensidige Brannkasse tilbyr brannforsikringsprodukter og tilhørende naturskadeforsikring rettet mot privatkunder, landbruk og næringsliv i sitt geografiske konsesjonsområde. Fra 2012 er hovedavtalen med Gjensidige Forsikring ASA endret og tidligere avtale om utlikning av brannskader, Reassuranseringen, er opphørt. Brannkassen er selv ansvarlig for de brannskader som inntreffer for sine kunder. Siden det er stor variasjon i brannskadenes størrelse er det kjøpt reassuransebeskyttelse hos Gjensidige Forsikring ASA. For 2016 er egenregningen 750 tusen kroner; dvs. at kun skader opp til denne grensen belaster brannkassens regnskap. Reassuranseprogrammet består hovedsakelig av ikke-proporsjonal reassuranse og er basert på beregnet eksponering, skadehistorikk og kapitalstruktur. Reassuransefunksjonen administreres i Gjensidige Forsikring ASA, som også inkluderer administrasjon av reassuranseprogrammet for de samarbeidende brannkassenes brannforsikring.

Naturskadeforsikring i Norge ivaretas gjennom et obligatorisk medlemskap i Norsk Naturskadepool. Dette er en ordning myndighetene har bedt norske forsikringsselskaper administrere, og naturskadepremien fastsettes av myndighetene. Premien innkreves av forsikringsselskapene i tilknytning til brannforsikrede objekter. Gjennom denne ordningen blir Hadeland Gjensidige Brannkasse eksponert for sin markedsandel (basert på brannforsikringssum) av summen av erstatningene i det norske markedet. Poolen kjøper, på vegne av medlemmene, et eget reassuranseprogram, noe som ytterligere reduserer risikoeksponeringen til medlemsselskapene. Forsikringsrisikoen vurderes som moderat med de reassuransedekninger som er kjøpt.

Skadefrekvens og erstatningsstørrelse

Skadefrekvens og erstatningsstørrelse, gjennomsnittsskade, kan påvirkes av flere faktorer. En økning i skadefrekvens kan være sesongbetont eller skyldes mer varig påvirkning. For forsikring av bygninger, inventar og løsøre vil vinterkulde føre til økt skadefrekvens for eksempel på grunn av økt bruk av elektrisk strøm og fyring for oppvarming av hus. Mer varige endringer i skadefrekvensnivå kan

oppstå for eksempel på grunn av endret kundeatferd og nye skadetyper. En varig endring i skadefrekvensnivå vil ha stor påvirkning på lønnsomheten. For brannforsikring er skadefrekvensen på et mye lavere nivå enn i mange andre bransjer.

Størrelsen på erstatningsbeløpene påvirkes av flere faktorer. I brannforsikring kan storskader få stor påvirkning på erstatningskostnadene. Antall storskader i løpet av et år viser stor variasjon fra et år til et annet. Dette gjelder spesielt for næringslivsmarkedet. De fleste bransjer vil ha en underliggende utvikling i gjennomsnittlig erstatningsbeløp på grunn av inflasjon. Historisk har skadeinflasjon for bygning vært noe høyere enn konsumprisindeksen.

Hadeland Gjensidige Brannkasse håndterer disse risikoene hovedsakelig gjennom tett oppfølging av utviklingen innen brann- og naturskadeforsikring, tegningsstrategi og aktiv skadebehandling.

Sensitivitetsanalyse – forsikringstekniske avsetninger

Beregning av forsikringstekniske avsetninger for en forsikringsportefølje innebærer at man skal finne et anslag for verdien av de fremtidige kontantstrømmer for erstatningsutbetaling, og det vil alltid være elementer av usikkerhet ved slike beregninger. Det er denne type usikkerhet som forbindes med avsetningsrisiko. Usikkerheten vil være avhengig av egenskaper ved risikotypen. Brann- og naturskadeforsikring er risiko med kort avviklingstid og er dermed mindre eksponert for endringer som påvirker erstatningsutbetalinger i fremtiden.

Inflasjonsrisiko ligger latent i de fleste forsikringsprodukter. Effekten vil variere som følge av produktenes utforming og de vilkår som gjelder ved skadeoppgjør.

Endring i inflasjon (+/- 1-prosentpoeng)	2016	2015
Brannforsikring	82.527	104.875
Naturskadeforsikring	18.577	23.679
Totalt	101.103	128.554

NOTE 4 PREMIEINNTEKTER OG ERSTATNINGSKOSTNADER MV. I SKADEFORSIKRING

	Brannforretning	Naturforretning	Sum
Forfalte premier			
Brutto – direkte forretning og mottatt proporsjonal gjenforsikring	19.023.367	2.376.412	21.399.779
Gjenforsikringsandel	-4.967.693	-415.757	-5.383.450
For egen regning	14.055.674	1.960.655	16.016.329
Opptjente premier			
Brutto – direkte forretning og mottatt proporsjonal gjenforsikring	19.418.029	2.315.012	21.733.041
Gjenforsikringsandel	-4.967.693	-415.757	-5.383.450
For egen regning	14.450.336	1.899.255	16.349.591
Erstatningskostnader			
Brutto – direkte forretning og mottatt proporsjonal gjenforsikring	-8.412.874	-1.404.738	-9.817.612
Gjenforsikringsandel	2.759.932		2.759.932
For egen regning	-5.652.942	-1.404.738	-7.057.680
Påløpte brutto erstatningskostnader			
Inntruffet i år brutto	-8.601.325	-1.116.311	-9.717.636
Inntruffet tidligere år brutto	188.451	-288.427	-99.976
Avsetning for ikke opptjent bruttopremie	8.912.541	1.109.704	10.022.245
Brutto erstatningsavsetning	7.773.286	1.488.367	9.261.653

NOTE 5 ANDRE FORSIKRINGSRELATERTE INNTEKTER**Til gode hos andre forsikringsselskaper**

Våre tilgodehavender fra Gjensidige Forsikring ASA er inkludert i 'andre fordringer' med kr 2.087.595,-

Andre forsikringsrelaterte inntekter (provisjoner)

Vi mottar provisjon for salg av forsikringer fra Gjensidige Forsikring ASA og Gjensidige Pensjonsforsikring AS. Provisjonene fordeler seg slik:

	2016	2015
Mottatt provisjon skadeforsikring	10.620.377	10.415.109
Mottatt provisjon øvrig	120.973	169.993
Sum andre forsikringsrelaterte inntekter	10.741.350	10.585.102

Administrasjonskostnader

Gjensidige Forsikring ASA yter tjenester på flere områder som vi betaler godtgjørelse for. I resultatregnskapet er disse kostnadene inkludert i Forsikringsrelaterte adm.kostnader.

	2016	2015
Kostnader brannforretningen	1.403.924	1.250.310
Kostnader øvrige tjenester	93.184	95.813

NOTE 6 EIERBENYTTET EIENDOM, ANLEGG OG UTSTYR

	Anlegg og utstyr	Eierbenyttet eiendom
Anskaffelseskost pr. 01.01.15	1.202.708	9.914.118
Tilgang i året	44.808	-
Utrangert	-	-
Avgang i året	-	-
Anskaffelseskost pr.31.12.15	1.247.516	9.914.118
Akkumulerte avskrivninger og tap ved verdifall 01.01.15	(398.229)	(7.643.728)
Årets ordinære avskrivninger	(150.950)	(6.937)
Tap ved verdifall innregnet i resultatet i perioden	-	-
Tilbakeført utrangert	-	-
Avgang ordinære avskrivninger	-	-
Akkumulerte avskrivninger og tap ved verdifall 31.12.15	(549.179)	(7.650.665)
Bokført verdi 31.12.15	698.337	2.263.454
Avskrivningsmetode	Lineært	Lineært
Utnyttbar levetid (år)	20 %	ver 30 og 20år

	Anlegg og utstyr	Eierbenyttet eiendom
Anskaffelseskost pr. 01.01.16	1.247.516	9.914.118
Tilgang i året	-	-
Utrangert	-	-
Avgang i året	-	-
Anskaffelseskost pr.31.12.16	1.247.516	9.914.118
Akkumulerte avskrivninger og tap ved verdifall 01.01.16	(549.179)	(7.650.665)
Årets ordinære avskrivninger	(149.197)	(6.937)
Tap ved verdifall innregnet i resultatet i perioden	-	-
Tilbakeført utrangert	-	-
Avgang ordinære avskrivninger	-	-
Akkumulerte avskrivninger og tap ved verdifall 31.12.16	(698.376)	(7.657.601)
Bokført verdi 31.12.16	549.140	2.256.517
Avskrivningsmetode	Lineært	Lineært
Utnyttbar levetid (år)	20 %	ver 30 og 20år

	2016	2015
Markedsverdi av tomter og eierbenyttede eiendommer	11.600.000	11.600.000
Balanseført verdi av tomter og eierbenyttede eiendommer	2.256.517	2.263.454
Merverdi utover balanseført verdi	9.343.483	9.336.546

NOTE 7 FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSER

Definisjon av virkelig verdi

Finansielle eiendeler og forpliktelser som innregnes til virkelig verdi har balanseført verdi lik den verdi den enkelte eiendel/forpliktelse kan omsettes for i en velordnet transaksjon mellom markedsaktører på måletidspunktet under de gjeldende markedsforhold.

Ved beregning av virkelig verdi benyttes ulike metoder og teknikker avhengig av type finansielle instrumenter og i hvilken grad de handles i aktive markeder. Instrumenter klassifiseres i sin helhet i en av tre verdsettelsesnivåer basert på det laveste nivå av verdsettelsesinformasjon som er betydningsfull for verdsettelsen av instrumentene.

Nedenfor redegjøres for de ulike verdsettelsesnivåene og hvilke finansielle eiendeler/forpliktelser som inngår på hvilke nivåer.

Kvoterte priser i aktive markeder

Kvoterte priser i aktive markeder anses som det beste estimat på en eiendel/forpliktelses virkelige verdi. En finansiell eiendel/forpliktelse anses som verdsatt basert på kvoterte priser i aktive markeder dersom virkelig verdi er fastsatt basert på priser som er enkelt og regelmessig tilgjengelige og representerer faktiske og regelmessig forekommende markedstransaksjoner på armlengdes avstand. Finansielle eiendeler/forpliktelser som verdsettes basert på kvoterte priser i aktive markeder klassifiseres som nivå én i verdsettelseshierarkiet.

Følgende finansielle eiendeler er klassifisert som nivå én i verdsettelseshierarkiet:

- Børsnoterte aksjer
- Stats- og statsgaranterte obligasjoner/verdpapirer med fast avkastning
- Børsnoterte fond (ETF)
- Børsnoterte ansvarlige lån

Verdsettelse basert på observerbare markedsdata

Når kvoterte priser i aktive markeder ikke er tilgjengelige, fastsettes virkelig verdi av finansielle eiendeler/forpliktelser fortrinnsvis ved hjelp av verdsettelsesmetoder som baserer seg på observerbare markedsdata.

En finansiell eiendel/forpliktelse anses som verdsatt basert på observerbare markedsdata dersom virkelig verdi er fastsatt med referanse til priser som ikke er kvoterte, men som er observerbare enten direkte (som priser) eller indirekte (derivert fra priser).

Følgende finansielle eiendeler/forpliktelser er klassifisert som nivå to i verdsettelseshierarkiet:

- Valutaterminer, aksjeopsjoner, fremtidige renteaftaler og valutaswapper hvis virkelige verdi er derivert fra verdien av underliggende instrumenter. Derivatene i disse kategoriene verdsettes ved hjelp av allment brukte verdsettelses-meto-der for derivater (opsjonspringsmodeller etc.).
- Aksjefond, obligasjonsfond, hedgefond og kombinasjons-fond hvis virkelige verdi er bestemt på bakgrunn av verdien av instrumentene som fondene har investert i.
- Sertifikater, obligasjoner og indeksobligasjoner som ikke er noterte, eller som er noterte, men hvor det ikke forekommer regelmessige transaksjoner. De unoterte instrumentene i disse kategoriene verdsettes basert på observerbare rentekurver og estimert kredittspread der hvor det er aktuelt.

Verdsettelse basert på ikke-observerbare markedsdata

Når verken kvoterte priser i aktive markeder eller observerbare markedsdata er tilgjengelige, verdsettes finansielle eiendeler/forpliktelser ved hjelp verdsettelsesteknikker som ikke er basert på observerbare markedsdata.

En finansiell eiendel/forpliktelse anses som verdsatt basert på ikke-observerbare markedsdata dersom virkelig verdi er fastsatt uten å være basert på kvoterte priser i aktive markeder, og heller ikke er basert på observerbare markedsdata. Finansielle eiendeler/forpliktelser som er verdsatt basert på ikke-observerbare markedsdata er klassifisert som nivå tre i verdsettelseshierarkiet.

Følgende finansielle eiendeler er klassifisert som nivå tre i verdsettelseshierarkiet:

- Unoterte private equity-investeringer (PE). PE-investeringene som ikke er organisert som fond verdsettes ved hjelp av kontantstrømsanalyser, prismultipler og nylige markedstransaksjoner. PE-investeringene som er organisert som fond verdsettes på bakgrunn av rapporterte NAV-verdier (Net Asset Value) fra fondsforvaltere i henhold til IPEV-retningslinjer (International Private Equity and venture capital Valuation) fastsatt av Equity Venture Capital Association. NAV-verdiene fastsettes av fondsforvaltere ved hjelp av den/de verdsettelsesmetoder i IPEV-retningslinjene som anses som best egnet til å estimere virkelig verdi, gitt de faktiske omstendigheter, for hver underliggende investering. På grunn av sen rapportering fra fondene benyttes NAV-verdier fra siste kvartalsrapportering. NAV-verdiene justeres deretter for objektive hendelser i de enkelte fond siden forrige rapporteringsdato. Den typiske objektive hendelse er utvikling i verdi på underliggende børsnoterte selskaper siden siste rapportering fra fondet.
- Eiendomsfond. Eiendomsfondene verdsettes på bakgrunn av rapporterte NAV-verdier fra fondsforvaltere. På grunn av sen rapportering fra fondene benyttes NAV-verdier fra siste kvartalsrapportering.
- Selskapets innskutte egenkapital i Gjensidige Pensjonskasse. Innskutt egenkapital er verdsatt til pålydende.

Verdsettelsesprosess finansielle eiendeler klassifisert som nivå tre

Forvalter fastsetter i samråd med daglig leder hvilke verdsettelsesmodeller som skal benyttes ved verdsettelse av finansielle eiendeler klassifisert som nivå tre i verdsettelseshierarkiet. Evaluering av

modellene gjøres ved behov. Investeringenes virkelige verdier og resultater samt overholdelse av fastsatte rammer rapporteres månedlig til daglig leder og styret.

Sensitivitet finansielle eiendeler nivå tre

Sensitivitetsanalysen for finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata viser resultateffekten av realistiske og plausible markedsutfall. Generelle markedsnedganger eller forverrede framtidssutsikter kan påvirke forventning om fremtidige kontantstrømmer eller anvendte multipler som igjen vil medføre at verdien reduseres. Et verdifall på ti prosent anses som et realistisk og plausibelt markedsutfall for både aksjer og andeler og obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning som inngår i nivå tre i verdsettelseshierarkiet.

	Balansført verdi 31.12.2016	Virkelig verdi 31.12.2016	Balansført verdi 31.12.2015	Virkelig verdi 31.12.2015
Finansielle eiendeler	-	-	-	-
Finansielle eiendeler målt til virkelig verdi over resultatet				
Aksjer og andeler	106.711.354	106.711.354	91.731.040	91.731.040
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	70.203.376	70.203.376	76.092.912	76.092.912
Finansielle eiendeler som holdes til forfall				
Obligasjoner som holdes til forfall	-	-	-	-
Utlån og fordringer				
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning klassifisert som lån og fordringer	-	-	-	-
Utlån	7.009.629	7.009.629	7.009.707	7.009.707
Fordringer i forbindelse med direkte forretning og gjenforsikring	5.451.389	5.451.389	10.586.969	10.586.969
Andre fordringer	4.840.510	4.840.510	2.929.595	2.929.595
Forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter	-	-	-	-
Kontanter og bankinnskudd	6.943.630	4.091.495	4.091.495	4.091.495
Sum	201.159.888	198.307.753	192.441.718	192.441.718
Finansielle forpliktelse				
Finansielle forpliktelse til amortisert kost				
Ansvarlig lån	-	-	-	-
Andre forpliktelse	16.075.192	16.075.192	14.883.702	14.883.702
Forpliktelse i forbindelse med forsikring og gjenforsikring	-	-	-	-
Påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter	675.174	675.174	695.888	695.888
Forpliktelse innen konsernet	-	-	-	-
Sum	16.750.366	16.750.366	15.579.589	15.579.589

Verdsettelseshierarki 2016	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	SUM
	Kvoterte priser aktive markeder	Verdsett. teknikk basert på obs. markedsdata	Verdsett. teknikk basert på ikke obs. markedsdata	
Finansielle eiendeler Finansielle derivater målt til virkelig verdi over resultatet				
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
Aksjer og andeler	74.024.380	-	32.686.974	106.711.354
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	70.203.376	-	-	70.203.376
Utlån				-
Finansielle eiendeler målt til amortisert kost				
Obligasjoner som holdes til forfall				
Obligasjoner klassifisert som lån og fordringer				
Utlån	-	7.007.222	-	7.007.222
Finansielle forpliktelser				
Finansielle derivater				
Finansielle derivater målt til virkelig verdi				
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
Rentebærende forpliktelser målt til virkelig verdi				
Finansielle forpliktelser til amortisert kost				
Rentebærende forpliktelser				
Forpliktelser innen konsernet				
Ansvarlig lån				

Verdsettelseshierarki 2015	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	SUM
	Kvoterte priser aktive markeder	Verdsett. teknikk basert på obs. markedsdata	Verdsett. teknikk basert på ikke obs. markedsdata	
Finansielle eiendeler Finansielle derivater målt til virkelig verdi over resultatet				
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
Aksjer og andeler	63.257.427	-	28.473.613	91.731.040
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	76.092.912	-	-	76.092.912
Utlån		-	-	
Finansielle eiendeler målt til amortisert kost				
Obligasjoner som holdes til forfall				
Obligasjoner klassifisert som lån og fordringer				
Utlån	-	7.009.707		7.009.707
Finansielle forpliktelser				
Finansielle derivater				
Finansielle derivater målt til virkelig verdi				
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
Rentebærende forpliktelser målt til virkelig verdi				
Finansielle forpliktelser til amortisert kost				
Rentebærende forpliktelser				
Forpliktelser innen konsernet				
Ansvarlig lån				

Avstemming finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata (nivå 3) 2016

	Pr. 1.1.2016	Netto realisert/urealisert gevinst over resultatet	Kjøp	Salg	Oppgjør	Overføring til/fra nivå 3	Pr. 31.12.2016	Andel av netto realisert/urealisert gevinst over resultatet som relaterer seg til instrumenter som ennå eies pr. 31.12.2016
Aksjer og andeler	28.473.613	780.574	4.952.293	(1.519.506)	-	-	32.686.974	782.465
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	28.473.613	780.574	4.952.293	(1.519.506)	-	-	32.686.974	782.465

Sensitivitet finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata (nivå 3)

		Sensitivitet
Aksjer og andeler	Verdifall på 10%	3.268.697
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	Verdifall på 10%	-
Sum		3.268.697

Avstemming finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata (nivå 3) 2015

	Pr. 1.1.2015	Netto realisert/urealisert gevinst over resultatet	Kjøp	Salg	Oppgjør	Overføring til/fra nivå 3	Pr. 31.12.2015	Andel av netto realisert/urealisert gevinst over resultatet som relaterer seg til instrumenter som ennå eies pr. 31.12.2015
Aksjer og andeler	29.796.827	5.562.278	6.321.563	(13.207.056)	-	-	28.473.613	7.676.848
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	29.796.827	5.562.278	6.321.563	(13.207.056)	-	-	28.473.613	7.676.848

Sensitivitet finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata (nivå 3)

		Sensitivitet
Aksjer og andeler	Verdifall på 10%	2.847.361
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	Verdifall på 10%	-
Sum		2.847.361

NOTE 8 UTLÅN OG FORDRINGER

Utlån og fordringer	2016	2015
Pantelån	-	-
Obligasjoner klassifisert som lån og fordring	-	-
Andre utlån	-	-
Nedskrivning til virkelig verdi	-	-
Ansvarlig lån	7.009.629	7.009.707
Tapsavsetninger med objektive bevis	-	-
Sum utlån og fordringer	7.009.629	7.009.707

NOTE 9 KONTANTER OG KONTANTEKVIVALENTER

	2016	2015
Innskudd hos kredittinstitusjoner	1.206.814	738.142
Kontanter og bankinnskudd	5.736.817	3.353.353
Sum kontanter og kontantekvivalenter	6.943.630	4.091.495

Kontanter og bankinnskudd er kassebeholdninger og bankinnskudd benyttet i den løpende driften. Innskudd hos kredittinstitusjoner består av andre bankinnskudd. Beregnet gjennomsnittrente opptjent på kontanter og bankinnskudd er cirka 2,1 prosent (2,7).

NOTE 10 AKSJER OG ANDELER

Norske aksjer	Organisasjonsnummer	Andeler	Kostpris	Markeds verdi
Hadelandsprodukter	923971025		50.000	50.000
Landbrukets Fagråd Hadeland Ba	911900114		15	15
Hadelandshagen	993433055		100.000	100.000
Frøya Industrieiendom AS	999072046	5.000	2.460.938	4.885.000
Karihaugveien AS	915197787	467	4.670.000	4.670.000
Bryggerikvartalet AS	912977706	5.000	4.573.055	5.285.000
Pareto Private Equity II AS	991478523	6	1.342.691	2.008.134
DNB NOR Private Equity	990953155	19.374	132.000	2.139.420
HB Handelseiendom AS	913742648	3.125	2.525.313	3.081.125
Holma Næringsbygg AS	914446376	3.490	3.490.000	3.490.000
Sum norske aksjer			19.344.011	25.708.694
Norske aksjefond	Organisasjonsnummer	Andeler	Kostpris	Markeds verdi
Nordea Norge Verdi	977464811	1.344	10.000.000	12.818.123
Alfred Berg Aktiv	965713700	5.537	9.740.569	11.441.840
Danske Invest Norske Aksjer Institusjon I	981582020	2.117	7.983.069	11.686.261
Nordea Stabile Aksjer Global Etisk	992976675	3.865	6.784.151	10.837.500
Carnegie Worldwide Etisk	982792770	4.718	9.000.000	8.762.278
Sum norske aksjefond			43.507.790	55.546.002
Utenlandske aksjefond		Andeler	Kostpris	Markeds verdi
Franklin European Growth Fund A NO		438.086	4.000.000	4.691.899
Mirae Asset Asia Great Consumer Equity Fund		37.125	4.000.000	3.600.227
Nordea Stable Emerging Markets Eq.		5.677	3.000.000	2.980.927
Robeco Global Conservative Eq. D		4.138	7.000.000	7.205.325
Sum utenlandske aksjefond			18.000.000	18.478.378
Eiendomsfond	Organisasjonsnummer	Andeler	Kostpris	Markeds verdi
DNB Scandinavian PropFund AS	990648514	495.250	5.027.067	6.299.580
Sum eiendomsfond			5.027.067	6.299.580
Øvrige investeringer	Organisasjonsnummer	Andeler	Kostpris	Markeds verdi
Gjensidige Pensjonskasse	990240884		678.700	678.700
Sum øvrige investeringer		-	678.700	678.700
Sum aksjer og andeler		-	86.557.568	106.711.354

NOTE 11 PENSJON

Hadeland Gjensidige Brannkasse er forpliktet til å ha en tjenestepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenestepensjon. Selskapets pensjonsordninger oppfyller lovens krav.

Den ytelsesbaserte pensjonsordning er en lukket ordning. Nyansatte blir meldt inn i den innskuddsbaserte pensjonsordningen.

Innskuddsbasert pensjonsordning

Innskuddspensjon er en privat pensjonsordning som er et supplement til folketrygden. Ytelsene fra pensjonsordningen kommer i tillegg til alderspensjon fra folketrygden. Pensjonsalderen er 70 år.

Videre inngår i ordningen uførepensjon, ektefelle-/samboerpensjon og barnpensjon etter nærmere bestemte regler.

Med virkning fra og med 2016 har selskapet endret sine innskuddssatser og knekkpunkt som en tilpasning til ny lov om foretakspensjon. De nye satsene er syv prosent mellom 0 og 7,1 G og 20 prosent mellom 7,1 og 12 G.

Tilskudd til den innskuddsbaserte ordningen innregnes som en kostnad i det året bidraget betales.

Ytelsesbasert pensjonsordning

Beskrivelse av ordningen

Alderspensjon sammen med ytelser fra folketrygden og hensyntatt eventuelle fripoliser fra tidligere arbeidsforhold utgjør ca. 70 prosent av lønn ved fratredelsesalder, forutsatt full opptjeningsstid på 30 år. Pensjonsalderen er 70 år.

Videre inngår i ordningen uførepensjon, ektefelle-/samboerpensjon og barnpensjon etter nærmere bestemte regler. I tillegg har Hadeland Gjensidige Brannkasse pensjonsforpliktelser overfor enkelte arbeidstakere ut over den ordinære kollektivavtalen. Dette gjelder ansatte med lavere pensjonsalder, arbeidstakere med lønn over 12 G og tilleggspensjoner.

Den ordinære alderspensjonen er en sikret ordning hvor arbeidsgiver bidrar med innbetaling til pensjonsmidler. Pensjon ut over den ordinære kollektivavtalen er en usikret ordning som betales over driften.

Med virkning fra og med 2016 har selskapet fjernet KPI-reguleringen av løpende pensjoner. Regnskapsmessig ble dette behandlet som en planendring. Det ble innregnet en inntekt på kr 3.520.083 i pensjonskostnaden og pensjonsforpliktelsen ble redusert tilsvarende.

Innregning

Pensjonsforpliktelser vurderes til nåverdien av de fremtidige pensjonsytelser som regnskapsmessig anses som opptjent på rapporterings-tidspunktet. Fremtidige pensjonsytelser beregnes med utgangspunkt i forventet lønn på pensjoneringstidspunktet. Pensjonsmidler vurderes til virkelig verdi. Netto pensjonsforpliktelser er differansen mellom nåverdien av de fremtidige pensjonsytelsene og

virkelig verdi av pensjonsmidlene. Det avsettes for arbeidsgiveravgift i den perioden en underfinansiering oppstår.

Netto pensjonsforpliktelse fremkommer i balansen på linjen for Pensjonsforpliktelser. Dersom det er en netto overfinansiering i den sikrede ordningen innregnes denne som Pensjonsmidler.

Avvik mellom estimert pensjonsforpliktelse og estimert verdi av pensjonsmidler ved forrige regnskapsår og aktuarberegnet pensjonsforpliktelser og virkelig verdi av pensjonsmidlene ved årets begynnelse innregnes i andre resultatkomponenter.

I 2016 ga dette en negativ effekt på egenkapitalen på 196.816 kroner . I 2015 ga dette en positiv effekt på egenkapitalen på 699.861 kroner og skyldtes hovedsakelig økt diskonteringsrente.

Aktuarielle forutsetninger

Diskonteringsrenten er basert på en rentekurve som fastsettes med utgangspunkt i OMF-renten (obligasjoner med fortrinnsrett). Diskonteringsrenten er basert på observerte renter frem til cirka ti år. Markedets langsiktige syn på rentenivå er estimert basert på realrentekrav, inflasjon og fremtidig kredittrisiko. I perioden mellom de observerte renter og de langsiktige markedsforsventninger er det gjort en interpolasjon.

Det er således beregnet en diskonteringskurve for hvert år som det skal utbetales pensjon. Diskonteringsrenten for en pensjonsutbetaling er 2,44 prosent (2,55) i år 10, 2,77 prosent (2,89) i år 15, 3,02 prosent (3,05) i år 20, 3,19 prosent (3,16) i år 25, 3,31 prosent (3,22) i år 30 og 3,46 prosent (3,30) i år 40.

Diskonteringsrenten er den forutsetningen som har størst innvirkning på verdien av pensjonsforpliktelsen. Lønnsregulering, pensjonsregulering og G-regulering er basert på historiske observasjoner og forventet fremtidig inflasjon. Lønnsveksten er satt til 3,1 prosent, som i fjor, og er justert for alder basert på avtagende lønnskurve. Den ettårige nominelle lønnsveksten 2016/2017 er beregnet til 1,5 prosent, som er ned fra fjorårets 1,6 prosent. Årsaken til den lave lønnsveksten er at pensjonsordningen er lukket for nye medlemmer og at gjennomsnittlig alder for ansatte medlemmer er 55,5 år.

Hadeland Gjensidige Brannkasse benytter GAP07, som er en dynamisk dødelighetsmodell som tar hensyn til forventet utvikling i levealder. Modellens forutsetninger testes med jevne mellomrom.

Sensitivitetsanalysen er basert på at kun én forutsetning endres om gangen og at alle andre holdes konstant. Dette er sjelden tilfelle da flere av forutsetningene samvarierer. Sensitivitetsanalysen er utarbeidet ved bruk av samme metode som er lagt til grunn i den aktuarielle beregningen av pensjonsforpliktelsen i balansen.

Risiko

Risiko i netto pensjonsforpliktelse er en kombinasjon av selve pensjonsordningen (inkludert regulatorisk risiko), pensjonsforpliktelsen, pensjonsmidler, finansieringsnivå og samvariasjon mellom pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler.

Hadeland Gjensidige Brannkasses pensjonsmidler er investert i Gjensidige Pensjonskasse. Hadeland Gjensidige Brannkasses pensjonsmidler forvaltes som en investeringsvalgportefølje. Dette innebærer at Hadeland Gjensidige Brannkasse selv bestemmer hvordan pensjonsmidlene er investert innenfor et sett av rammer som er godkjent av pensjonskassens styre. Hadeland Gjensidige Brannkasse har en egen investeringskomité som avgjør hvordan pensjonsmidlene skal allokere. Investeringsvalgporteføljen medfører finansiell risiko for Hadeland Gjensidige Brannkasse

Finansiell risiko er knyttet til investeringer i aksjer, rentebærende verdipapirer og eiendom. Investeringer foretas hovedsakelig i verdipapirfond og obligasjoner. Den finansielle risikoen omfatter aksje-, rente-, kreditt-, valuta- og likviditetsrisiko.

Finansiell risiko i pensjonsmidler estimeres ved bruk av definerte stressparametere for hver aktivaklasse samt forutsetninger om hvordan utviklingen i de ulike aktivaklassene samvarierer.

Den største risikofaktor er renterisiko.

Renterisiko

Pensjonsmidlenes eksponering mot renterisiko ansees som moderat som følge av at markedsverdivektet durasjon er på ca tre år.

Porteføljeverdien vil falle med cirka 3 prosent ved et parallelt skift i rentekurven på pluss ett prosentpoeng.

Pensjonsforpliktelsene målt i pensjonskassens regnskap har en durasjon på ca 12 år. Pensjonsforpliktelsene er eksponert mot renterisiko. Diskonteringsrenten er sammensatt av markedsrenter i 10 år, fra år 20 er det lagt langsiktige likevektsrenter til grunn, og mellom år 10 og år 20 interpoleres det lineært mellom markedsrenter og langsiktige likevektsrenter. Et skift i markedsrentene vil dermed direkte påvirke verdien av kontantstrømmene frem til år ti og deretter gi fallende effekt de neste ti årene. Fra år 20 vil markedsrentene kun ha marginal effekt.

Rentenedgang er den største risikoen på grunn av forpliktelsens lange løpetid. Pensjonsforpliktelsen vil stige med 11,2 prosent ved et parallelt skift i hele rentekurven på minus et prosentpoeng. Verdien vil falle med 9,3 prosent ved en renteøkning på ett prosentpoeng.

Sammenhengen mellom pensjonsforpliktelsene og pensjonsmidlene gjør at selskapet innregner et eiendelstak siden ikke alle pensjonsmidler kan benyttes til å betale fremtidige premier. Dette medfører at effekten av en rentenedgang vil være begrenset til de forpliktelsene som er henført til dagens ansatte og at forpliktelser henført til pensjonister blir relativt uforandret. Rentenedgang er den største risikoen på grunn av forpliktelsens lange løpetid. Renteoppgang leder til et fall i pensjonsforpliktelsene, men mye av fallet vil lede til økt potensiell pensjonsregulering. 35 prosent av

pensjonsmidlene henføres til dagens ansatte. Over tid vil imidlertid ansatte stadig få en lavere andel av pensjonsmidlene som følge av fratreden og overgang til pensjon. Dermed vil en større andel av avkastning tilfalle pensjonister og tidligere ansatte og mindre til arbeidsgiver. Dette er innarbeidet i eiendelstak-vurderingen.

Kredittrisiko

Pensjonsmidlenes eksponering mot kredittrisiko ansees som moderat. Kredittrisikoen styres gjennom rammer for største engasjement og rating på enkeltinvesteringer. Hovedtyngden av pensjonskassens renteinvesteringer skal være innenfor «investment grade». Cirka fem prosent av samlede pensjonsmidler er globale high yield obligasjoner. Dersom kredittrisiko på global basis økte med en faktor tilsvarende den faktoren som brukes i stresstester for pensjonskasser (tilsvarende en forverring mot 99,5 prosent percentilen) ville det lede til et fall på cirka 9 prosent i obligasjonsporteføljen. Dette vil tilsvare en gjennomsnittlig spreadutgang på 1,9 prosent.

Pensjonsforpliktelsene er eksponert mot kredittrisiko da norske OMF-renten som er utgangspunkt for fastleggelsen av diskonteringsrente, inneholder en viss kredittrisiko.

Kredittpåslag (mot ti år swap) per 31. desember 2016 var 0,67 prosent.

Basert på samme stresstest som for pensjonsmidlene, ville forpliktelsene synke med cirka 11,7 prosent basert på spreadutgang på 0,9 prosent.

Samlet sett ville reduksjonen i forpliktelsene være noe høyere enn fallet i verdien av pensjonsmidlene.

Aksjerisiko

Gjennom året har pensjonskassen hatt eksponering mot aksjemarkedet gjennom aksjefond og kjøpsopsjoner. Ved utgangen av året var eksponeringen 1,4 prosent (3,7). Derivatkontrakter bringer en markedsmessig eksponering opp til 20 prosent. Pensjonsmidlene har lav eksponering til aksjer. Største aksjerisiko anses å være risikoen for fall i aksjens markedsverdi.

Valutarisiko

Alle plasseringer i utenlandske rentefond valutasikres. Det er investert i valutasikrede fond. Utenlandske aksjeplasseringer skal som hovedregel valutasikres. Pensjonsmidlenes tilgodehavende i norske kroner skal til enhver tid minst motsvare 70 prosent av de forsikringstekniske avsetninger. Pensjonsmidlene var ved utgangen av året valutaeksponert med cirka 1 prosent.

Pensjonsforpliktelsene er kun eksponert mot norske kroner.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisikoen i pensjonsmidlene vurderes som lav, da en til enhver tid har kortsiktige plasseringer som overstiger kortsiktige forpliktelser. Plasseringene ansees å være tilstrekkelig likvid.

Levetid og uførhet

Levetidsforutsetningene er basert på tabellen GAP07 utviklet av aktuar-konsulentfirma Gabler AS. Denne tabellen har vært benyttet siden 31. desember 2007. Forutsetningene for tabellen følges opp systematisk hvert år. Tabellen er forventningsrett og dynamisk slik at levetiden forbedres hvert år.

I 2016 er det ikke kommet informasjon som tilsier at GAP07 bør endres. Imidlertid skal det i 2017 gjøres en betydelig gjennomgang av GAP07 til GAP17, og levetid i befolkningen og i bank/forsikringsbransjen vil bli vurdert på nytt. Det er usikkerhet i forventet levetid spesielt for menn. Finanstilsynet har utarbeidet egne minstekrav til levetidspriser (K2013) for pensjonsordninger. Disse kravene gjelder den prisen et livselskap eller pensjonskasse minimum skal kreve for å forsikre ytelser. Disse minsteprisene påvirker således hvilke innskudd som må gjøres for den årlige opptjening og for minstekravet til pensjonsmidler.

GAP07 har kortere levetid enn K2013. Alt annet like vil dette medføre at innbetaling av minstekrav til pensjonsmidler følger en høyere levetid enn tilsvarende måling av forpliktelsen. Det betyr at i forpliktelsen vil det bli innregnet en fremtidig pensjonsregulering som følge av at innbetalingen baseres på en lengre levetid enn det som er forventet.

Uførehyppigheten er basert på tabellen IR73. Denne måler uførheten på lang sikt. Forekomsten av uførhet er lav sammenliknet med mange andre arbeidsgivere.

I 2016 ble den realiserte verdien av uførehendelser lavere enn forventet (gevinst). Dødsfall medførte høyere realisert verdi enn forventet (tap). Realisert levetid ble noe lavere enn forventet (gevinst). Samlet sett er det innregnet en liten gevinst på denne type risiko.

Selskapets ansatte kan bli involvert i større katastrofelignende hendelser som flyulykker, bussulykker, tilskuer til sportsarrangement eller hendelser på arbeidsplassen. Dersom en slik hendelse inntreffer vil pensjonsforpliktelsen kunne øke betraktelig. Det er investert i katastrofeforsikringer som gjør at selskapet får erstatning dersom en slik hendelse inntreffer.

Lønnsutvikling

De fremtidige pensjonsytelsene avhenger av den fremtidige lønnsutvikling og utviklingen i folketrygdens grunnbeløp. Dersom selskapets lønnsutvikling er lavere enn folketrygdens G, reduseres ytelsene. Selskapet legger til grunn at lønnsutvikling avhenger av alder. En yngre medarbeider kan forvente høyere årlig lønnsvekst enn en eldre medarbeider.

Lønnsvekst er bygget opp basert på forventninger til reallønnsutvikling i Norge og til norsk inflasjon. Inflasjon inngår også som en del av renten. En økning i inflasjon vil således både påvirke økt lønn og økte renter. Dette vil normalt kunne redusere pensjonsforpliktelsen noe.

Reallønn er estimert for Norge og baseres i stor grad på makro-økonomiske framskrivninger. Det er rådende enighet i makroøkonomiske miljøer at den bør være i området 1,5 til 2 prosent. Gjennomsnittet de siste 20 år har vært 1,9 prosent.

Reallønnsveksten korrigeres for alderseffekt, slik at reallønnsveksten for yngre arbeidstakere er sterkere enn for eldre arbeidstakere. En pensjonsordning har sjelden samme alderssammensetning

som økonomien som helhet. Spesielt er dette tilfellet for Hadeland Gjensidige Brannkasses pensjonsordning som er lukket for nye innmeldinger.

En økning i reallønn vil øke forpliktelsene. En økning i inflasjon vil øke lønn, pensjonsregulering og diskonteringsrate.

Inflasjonen vil på lang sikt ligge i området 1,5 til 2,5 prosent. Norges Bank har et inflasjonsmål på 2,5 prosent. KPI er satt til 1,9 prosent på linje med fjorårets forutsetning.

Hadeland Gjensidige Brannkasse styrer lønnsutvikling for ansatte basert på tariffavtaler og individuelle avtaler. Fra år til år kan det komme hopp i lønnsnivå.

Operasjonell risiko

Administrasjon av pensjonsordningene er overført til Gjensidige Pensjonskasse. Pensjonskassen har egne ansatte og gjør betydelige kjøp av tjenester fra profesjonelle leverandører av pensjonsadministrasjon og kapitalforvaltning. Pensjonskassen er underlagt egen intern kontroll. Hadeland Gjensidige Brannkasse anser den operasjonelle risikoen som lav.

Minstekrav til nivået på pensjonsmidler

Pensjonsmidlene må tilfredsstille visse minstekrav definert i norsk lov, forskrifter og pålegg fra Finanstilsynet.

Dersom nivået på pensjonsmidlene blir lavere enn en nedre grense, vil Hadeland Gjensidige Brannkasse måtte innbetale ekstra pensjonsmidler for å dekke opp for den nedre grensen. Under visse forutsetninger vil også selskapet få tilbakebetalt pensjonsmidler.

I 2016 ble det foreslått en rekke endringer i norsk regulering. Det er ikke fattet vedtak om slike endringer ennå. En slik endring kan være at pensjonsmidlene i pensjonskassen skal underlegges et fonderingskrav på linje med Solvens II. Nivået på pensjonsmidlene går inn i en periode med politisk risiko.

Lave renter kan lede til at Finanstilsynet pålegger Gjensidige Pensjonskasse å senke renten fra 2 prosent til 1,5 prosent, eventuelt 1 prosent for nye opptjente ytelser. Selskapet forventer at det er høy risiko for at renten vil bli senket til 1 prosent dersom langsiktige statsrenter blir liggende på 1,3 prosent-nivået.

Pensjonsmidlenes minstenivå påvirkes også av kapitaldekningskrav og solvensmarginkrav. Regelverket for pensjonskasser (IORP) er under utvikling i EU, men Norge har tatt det standpunkt at livselskap og pensjonskasser skal underlegges samme regelverk, Solvency II. Dette vil kunne medføre at Hadeland Gjensidige Brannkasse må øke pensjonsmidlene.

Hadeland Gjensidige Brannkasse antar at et fortsatt lavt rentenivå i fremtiden og endringer i EU-baserte regler vil kunne medføre en økning i fremtidige tilskudd til den fonderte pensjonsordningen.

Avtalefestet pensjonsordning (AFP)

Hadeland Gjensidige Brannkasse er som medlem i FNO tilknyttet AFP-avtale for sine ansatte. AFP er en tariffbasert pensjonsordning for ansatte i privat sektor. Ytelsen er livsvarig og kan tas ut fra man

fyller 62 år, forutsatt at man oppfyller vilkårene i AFP-vedtektene. AFP er derfor en ytelsesbasert pensjonsordning.

AFP-ordningen bygger på et trepartssamarbeid mellom arbeidsgiverorganisasjoner, arbeidstakerorganisasjoner og staten. Staten dekker 1/3 av pensjonsutgiftene til AFP-ordningen, mens foretakene som er tilsluttet ordningen dekker kollektivt 2/3.

Premien som bedriftene betaler til ordningen fastsettes slik at den er tilstrekkelig til å dekke løpende utgifter til pensjon og dessuten gi grunnlag for et opplegg av et pensjonsfond. Fondet skal gi tilstrekkelig sikkerhet for dekning av forventede fremtidige forpliktelser.

Premien utgjorde i 2016 2,5 prosent (2,4) av de ansattes inntekt mellom 1 og 7,1 ganger folketrygdens gjennomsnittlige grunnbeløp.

Pensjonsordningens administrator har ikke fremlagt beregninger som fordeler pensjonsordningens midler eller forpliktelser til de enkelte medlemsforetakene. Selskapet innregner således ordningen som en innskuddsordning.

Dersom pensjonsordningens administrator framlegger slike fordelinger kan det lede til at ordningen skal innregnes som en ytelsesordning. Imidlertid er det vanskelig å fremkomme med fordelingsnøkler som kan aksepteres av selskapet. En fordelingsnøkkel basert på selskapets andel av samlet årlig lønn vil ikke kunne aksepteres da denne nøkkelen er for enkel og ikke vil reflektere de økonomiske forpliktelsene på en adekvat måte.

	Sikret 2016	Usikret 2016	Sum 2016	Sikret 2015	Usikret 2015	Sum 2015
Nåverdi av pensjonsforpliktelsen						
Pr. 01.01	21.255.440	508.062	21.763.502	22.040.052	878.496	22.918.548
Årets pensjonsopptjening	254.694	32.376	287.070	254.809	73.232	328.041
Arbeidsgiveravgift av årets opptjening	35.912	4.565	40.477	35.928	10.326	46.254
Rentekostnad	578.855	14.123	592.978	537.723	21.892	559.615
Fjernet KPI-regulering av løpende pensjoner	(3.487.037)	(33.046)	(3.520.083)	-	-	-
Aktuarielle gevinster og tap	164.262	(157.885)	6.377	(482.866)	(467.776)	(950.642)
Utbetalte ytelser	(1.026.297)	(7.692)	(1.033.989)	(1.130.206)	(7.108)	(1.137.314)
Arbeidsgiveravgift av innbetalte pensjonsmidler	-	(1.085)	(1.085)	-	(1.002)	(1.002)
Virksomhetssammenslutning	-	-	-	-	-	-
Virkning av den øvre grense for eiendelen	-	-	-	-	-	-
Kursendringer i utenlandsk valuta	-	-	-	-	-	-
Pr. 31.12	17.775.829	359.417	18.135.247	21.255.440	508.062	21.763.502
Beløp innregnet i balansen						
Nåverdi av pensjonsforpliktelsen	17.775.829	359.417	18.135.247	21.255.440	508.062	21.763.502
Virkelig verdi av pensjonsmidlene	(22.273.515)	-	(22.273.515)	(22.847.226)	-	(22.847.226)
Netto pensjonsforpliktelse/(pensjonsmidler)	(4.497.686)	359.417	(4.138.268)	(1.591.786)	508.062	(1.083.724)
Virkelig verdi av pensjonsmidlene						
Pr. 01.01	22.847.226	-	22.847.226	23.650.236	-	23.650.236
Renteinntekt	643.025	-	643.025	577.978	-	577.978
Avkastning ut over renteinntekt	(190.439)	-	(190.439)	(250.781)	-	(250.781)
Bidrag fra arbeidsgiver	-	1.085	1.085	-	1.002	1.002
Utbetalte ytelser	(1.026.297)	-	(1.026.297)	(1.130.206)	-	(1.130.206)
Arbeidsgiveravgift av innbetalte pensjonsmidler	-	(1.085)	(1.085)	-	(1.002)	(1.002)
Overtakelse/oppkjøp	-	-	-	-	-	-
Oppgjør	-	-	-	-	-	-
Pr. 31.12	22.273.515	-	22.273.515	22.847.227	-	22.847.227
Pensjonskostnad innregnet i resultatet						
Årets pensjonsopptjening	254.694	32.376	287.070	254.809	73.232	328.041
Rentekostnad	578.855	14.123	592.978	537.723	21.892	559.615
Renteinntekt	(643.025)	-	(643.025)	(577.978)	-	(577.978)
Fjernet KPI-regulering av løpende pensjoner	(3.487.037)	(33.046)	(3.520.083)	-	-	-
Arbeidsgiveravgift	35.912	4.565	40.477	35.928	10.326	46.254
Pensjonskostnad	(3.260.601)	18.019	(3.242.583)	250.482	105.450	355.932
Kostnader er innregnet i følgende regnskapslinje i resultatregnskapet						
Forsikringsrelaterte adm.kostnader inkl. provisjon for mottatt gjenforsikring og salgskostnader	(3.260.601)	18.019	(3.242.583)	250.482	105.450	355.932
Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel innregnet i andre resultatkomponenter						
Akkumulert beløp pr. 01.01.	-	-	8.394.492	-	-	9.094.353
Avkastningen på pensjonsmidler	-	-	190.439	-	-	250.781
Endringer i demografiske forutsetninger	-	-	(117.604)	-	-	(404.727)
Endringer i økonomiske forutsetninger	-	-	123.981	-	-	(545.915)
Virkingen av den øvre grensen for eiendelen	-	-	-	-	-	-
Akkumulert beløp pr. 31.12.			8.591.308			8.394.492

Aktuarielle forutsetninger			
Diskonteringsrente	2,77 %		2,80 %
Lønnsregulering	3,10 %		3,10 %
Endring i folketrygdens grunnbeløp	3,10 %		3,10 %
Pensjonsregulering	0,00 %		1,90 %
Øvrige spesifikasjoner			
Beløp innregnet som kostnad for bidrag til den innskuddsbaserte pensjonsordningen	125.290		104.260
Beløp innregnet som kostnad for bidrag til Fellesordningen for LO/NHO	97.550		87.612
Forventet innbetaling til Fellesordningen for LO/NHO	97.648		87.700
Forventet innbetaling til den ytelsesbaserte pensjonsordningen neste år	1.646.439		1.597.400
	Endring i pensjonsforpliktelse 2016		Endring i pensjonsforpliktelse 2015
Prosent			
Sensitivitet			
10 % økt dødelighet	-4,10 %		-4,48 %
10 % redusert dødelighet	3,10 %		3,42 %
+ 1 %-poeng diskonteringsrente	-9,30 %		-10,37 %
- 1 %-poeng diskonteringsrente	11,20 %		13,28 %
+ 1 %-poeng lønnsjustering	3,30 %		3,48 %
- 1 %-poeng lønnsjustering	-2,70 %		-2,69 %
+ 1 %-poeng G-regulering	-1,20 %		-1,12 %
- 1 %-poeng G-regulering	1,10 %		1,21 %
+ 1 %-poeng pensjonsregulering	9,30 %		11,02 %
- 1 %-poeng pensjonsregulering	0,00 %		-9,08 %

Verdsettelseshierarki 2016	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	SUM
	Kvoterte priser i aktive markeder	Verdsett.teknikk basert på obs. markedsdata	Verdsett.teknikk basert på ikke obs. markedsdata	pr. 31.12.2015
Aksjer og andeler	-	534.564	-	534.564
Obligasjoner	16.393.307	4.677.438	-	21.070.745
Derivater	-	89.094	-	89.094
Bank	-	579.111	-	579.111
Sum	16.393.307	5.880.208	-	22.273.515

Verdsettelseshierarki 2015	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	SUM
	Kvoterte priser i aktive markeder	Verdsett.teknikk basert på obs. markedsdata	Verdsett.teknikk basert på ikke obs. markedsdata	pr. 31.12.2014
Aksjer og andeler	-	854.486	-	854.486
Obligasjoner	9.326.238	11.291.099	-	20.617.337
Derivater	-	845.347	-	845.347
Bank	-	530.056	-	530.056
Sum	9.326.238	13.520.988	-	22.847.227

NOTE 12 AVSETNINGER OG ANDRE FORPLIKTELSER

	2016	2015
Brannkassefondet, gjenstående utbetalinger i 2016	3.112.230	1.477.390
Sum avsetninger og andre forpliktelser	3.112.230	1.477.390

NOTE 13 SKATT

	2016	2015
Midlertidige forskjeller		
Tap på fordringer	-	-
Driftsmidler	(6.481.902)	(6.729.740)
Pensjonsforpliktelse	4.138.269	1.083.724
Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	(2.343.633)	(5.646.016)
Sum midlertidige forskjeller over resultatet	(2.343.633)	(5.646.016)
Aksjer, andeler, obligasjoner og øvrige verdipapirer	972.338	294.779
Fremførbart underskudd	-	-
Netto midlertidige forskjeller	(1.371.295)	(5.351.237)
Utsatt skattefordel	342.824	1.337.809
Utsatt skatt/(utsatt skattefordel) direkte mot egenkapitalen	49.205	(356.852)
Utsatt skatt/(utsatt skattefordel) over resultatet	(1.044.190)	102.657
Endring utsatt skatt tidligere år 25% - 27% over resultatet	-	332.157
Endring balanseført utsatt skatt/ utsatt skattefordel	(994.985)	77.962
Utsatt skatt knyttet til avvikling av sikkerhetsavsetning	13.154.000	13.154.000
Reklassifisering av sikkerhetsavsetning med virkning fra 01.01.2016	13.154.000	13.154.000
Utsatt skatt	(3.288.500)	(3.288.500)
Beregning av skattepliktig inntekt		
Resultat før skattekostnad	18.904.570	14.502.283
Implementeringseffekt ny forskrift	-	-
Estimatavvik pensjonsforpliktelser	(196.816)	699.861
Endring i midlertidige forskjeller over resultatet	(3.302.383)	(647.933)
Utdeling fra Brannkassesevnet	(111.336)	2.976.780
Andre permanente forskjeller	(475.186)	(526.148)
Korreksjon tidligere år	-	-
Regnskapsmessig gevinst/tap ved salg av aksjer	(2.801.549)	(2.035.788)
Tilbakeføring av verdired.finansielle omløpsmidler	(2.347.443)	(4.996.341)
Aksjeutbytte etter fritaksmetoden	(49.500)	(58.661)
Tilbakeføring 3 % av skattefrie inntekter etter fritaksmetoden	1.485	1.760
Ikke fradragsberettiget rente på ilignet skatt	7.603	-
Ikke skattepliktig rente på tilbakebetalt skatt	-	(16.191)
Skattepliktig inntekt	9.629.445	9.899.622
Benyttelse av fremførbart underskudd	-	-
Fremførbart underskudd	-	-
Betalbar skatt 25%/27%	2.407.361	2.672.898
Spesifikasjon av skattekostnad		
Betalbar skatt	2.407.361	2.672.898
Formuesskatt	198.568	202.719
Endring utsatt skatt/utsatt skattefordel pga endring grunnlag	1.044.190	(102.657)
Endring utsatt skatt/ utsatt skattefordel pga endring skattesats 27% - 25%	-	(332.157)
Korreksjon betalbar skatt tidligere år	43.048	(11.289)
Skattekostnad i regnskapet	3.693.167	2.429.514
Avstemming av skattekostnad		
Skattekostnad i regnskapet	3.693.167	2.429.514
Skatt av resultat før skattekostnad	4.726.143	3.915.617
Forsk. mellom årets skattekostn.og 25 % av res.før skatt(27% i 2015)	(1.032.975)	(1.486.102)
Forklaring på hvorfor årets skattekostnad ikke utgjør 25 % av resultatet før skatt		
Skatt av midlertidige forskjeller verdipapirer	169.390	(289.175)
Skatt av permanente forskjeller	(1.445.882)	(1.036.907)
Utsatt skatt endring estimatavvik pensjonsforpliktelse 27-25%	-	13.997
Utsatt skatt endring midlertidige forskjeller over resultatet 27-25%	-	(28.919)
Skatt av midlertidige forskjeller endret 27% -25%	-	(332.157)
Skatt av rentegodtgjørelse/ rentekostnad på ilignet skatt	1.901	(4.372)
Formuesskatt	198.568	202.719
Korreksjon tidligere år	43.048	(11.289)
Sum differanse	(1.032.975)	(1.486.102)

NOTE 14 KOSTNADER

	2016	2015
Forsikringsrelaterte adm.kostnader:		
Avskrivninger og verdiendringer	149.197	150.950
Lønns- og personalkostnader	4.130.215	7.024.938
Honorarer tillitsvalgte	408.400	348.900
IKT-kostnader	1.606	28.121
Godtgjørelse til revisor (inkl. mva)	125.759	220.753
Andre kostnader	4.698.146	9.364.645
Avgitt kostnader knyttet til mottatt provisjon	(5.694.336)	(9.153.195)
Avgitt lønns- og personalkostnader salg	(1.459.053)	(2.568.840)
Avgitt øvrige salgskostnader	(1.865.675)	(3.227.095)
Sum	494.258	2.189.178
Salgskostnader:		
Lønns- og personalkostnader	1.459.053	2.568.840
Provisjon	-	3.054
Øvrige salgskostnader	1.865.675	3.227.095
Sum	3.324.729	5.798.989
Spesifikasjon av revisors godtgjørelse:		
Revisjon	89.415	189.473
Attestasjonstjenester	-	-
Revisjon - rådgivning skatt	18.975	21.994
Rådgivning - annen rådgivning	17.369	9.286
Sum	125.759	220.753

NOTE 15 ANDRE FORSIKRINGSRELATERTE DRIFTSKOSTNADER

	2016	2015
Kostnader knyttet til mottatt provisjon	5.694.336	9.153.195
Sum andre forsikringsrelaterte driftskostnader	5.694.336	9.153.195

NOTE 16 LØNN OG GODTGJØRELSER

	2016	2015
Gjennomsnittlig antall ansatte	10	11
Lønn/godtgjørelse til:		
-Daglig leder	1.170.599	1.188.065
-Årets pensjonsopptjening daglig leder	141.539	169.139
-Styret		265.400
Jostein Bjørge	91.700	
Inger Knoph Tingelstad	54.200	
Dagfinn Edvardsen	47.500	
Kari Marie Engnæs	65.000	
Berit Oline Sunnset	50.000	
Christer Løvaas	7.500	
Stine Lunde Lynne	2.500	
Knut Magnus Lund	5.000	
	323.400	
-Representantskapet (ordførere og varaordførere)		30.000
Jostein Bjørge	5.000	
Knut Magnus Lund	2.500	
	7.500	
-Generalforsamling	37.500	53.500
-Kontrollkomiteen	21.000	-

NOTE 17 BETINGEDE FORPLIKTELSER

	2016	2015
Garantier og kommittert kapital	2.334.420	2.334.420
Brutto garantier	-	-
Kommittert kapital, ikke innbetalt	220.000	924.330

NOTE 18 HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN

Det er ikke intrådt noen vesentlige hendelser etter balansedagen.

NOTE 19 BUNDNE MIDLER

	2016	2015
Bundne bankinnskudd		
Skattetrekkskonti	438.009	435.198
Sum	438.009	435.198

KONTROLLKOMITEENS UTTALELSE

Kontrollkomiteen har hatt to møter siden forrige årsmøte i Hadeland Gjensidige Brannkasse. Kontroll er foretatt i henhold til instruksen.

Alle forlangte opplysninger og ethvert materiale som kontrollkomiteen har ansett som nødvendig, er framlagt.

Kontrollkomiteen har fått bekreftet at revisjonen er à jour.

Etter vår mening har virksomheten foregått i overensstemmelse med gjeldene lover, vedtekter og trufne beslutninger.

Kontrollkomiteen kjenner ikke til noe som etter vår mening har betydning for bedømmelse av årsresultatet utover det som framgår av årsregnskapet.

Vi tilrår at det framlagte årsregnskap fastsettes som Hadeland Gjensidige Brannkasses årsregnskap for 2016.

I henhold til Lov om Finansforetak har selskapet fra 010116 ikke lenger krav til å opprettholde kontrollkomite. Kontrollkomiteen tilrår derfor at denne nedlegges.

Gran, 4. april 2017.

Ole Klæstad

Inger Marie Støen

Svein Olav Lunde

Til generalforsamlingen i Hadeland Gjensidige Brannkasse

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Hadeland Gjensidige Brannkasse sitt årsregnskap som viser et overskudd på kr 15 063 792. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital, kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2016, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsberetningen, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med daglig leder og styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Gran, 3. mai 2017

Deloitte AS

Rune Olsen
statsautorisert revisor